

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАЖЛЕННЯ СЯЮЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕНнікаў БССР

№ 12 (975)

Субота, 20 сакавіка 1954 года

Цана 50 кап.

Пачэсная справа

— Што новага адбылося ў вас за апошнія тыдні? — з цікавасцю запытваем мы, сустрапішы ў горадзе знаёмага, які прыхаў з калгаса або МТС.

Раней такое пытанне гучала, як праўдзівае вельмі абыякавае, будзённай ветлівасці. Цяпер жа яно набыло зусім іншае сэнс. У вёсцы адбываюцца вялікія і цяжкія падзеі, звязаныя з апошнімі рашэннямі партыі і ўрада аб далейшым уздыме сельскай гаспадаркі. Нама таго калгаса — бліжэй ён ад горада або самы далёкі, — да якога не дайшлі-б гэтыя рашэнні.

Стварыць у сабы бліжэйшым час такім ўмовам ў нашай краіне, у якіх савецкі чалавек, чалавек працы, не меў-бы ніякіх нястач ні ў матэрыяльных, ні ў культурных адносінах, у якіх ён мог-бы найбольш поўна, найбольш шырока праявіць свае творчыя сілы, — вось аб чым няясныя масшталі партыя і ўрад, прымаючы новыя і новыя меры па ўздыму ўсіх галін сацыялістычнай эканомікі. Прыкладаў падобных клопатаў аб працоўным народзе мы не споймаем у гісторыі чалавечтва — яны магчымы толькі ва ўмовах краіны перамога сацыялізма.

Уважліва чытаючы апошнія рашэнні партыі і ўрада, мы бачым, што яны ставяць яскрава гэтае асноўнае заданне, на выкананне якой партыя мабілізуе наш народ на працягу ўсіх год сацыялістычнага будаўніцтва, задачу ажыццяўлення нашай вялікай мэты — будовы камуністычнага грамадства.

Справа тут не толькі ў тым, каб стварыць у краіне багацце прадуктаў харчавання і тавараў народнага ўжытку, а ў тым, каб у нас былі ўсе ўмовы для фармавання новага чалавека, чалавека эпохі камунізма. Рысы характэрна такога чалавека ў нас працягваюцца ўжо ўвядзенні і ў новых адносінах да працы, і ў агульным культурным росце, і ў развіцці здольнасцей і талентаў.

Ва ўсёй нашай вялікай стваральнай працы расце гэты чалавек — пессібіт, багата перадавога, самага прагрэсіўнага, будучы свабодны і агульнага шчасця.

Пра гэта вельмі думаліся, калі чытаеш і чуюш аб тым, як рэалізуюцца вызначаныя партыяй і ўрадам меры па выхаванні і дабрабыту нашых людзей.

Сельская гаспадарка разам з дзяржаўнай прамысловасцю — асноўнай асновай савецкай эканомікі — мае значную галоўную ролю ў стварэнні матэрыяльна-тэхнічнай базы камунізма. Зусім не выпадкова таму партыя і ўрад аддаюць столькі ўвагі калгаснай вёсцы, уздыму сацыялістычнай сельскай гаспадаркі, якая ў сваім развіцці дасягнула значна адстава ад тэмпаў развіцця прамысловасці.

У вёсцы прыхаўлі і сядуць шматлікія атрады спецыялістаў самых розных прафесій — ад інжынераў і аграномаў да шафэраў і трактарыстаў. Да кіраўніцтва калгасамі прыходзяць людзі, якія маюць веды і вопыт гаспадарнічаў і арганізатараў. Самі калгаснікі, патрабуючы клопатамі партыі і ўрада аб іх, прымаюць усе захаванні, каб даць краіне больш хлеба, мяса, малака, тлушчаў, сыравіны для лёгкай і мехавой прамысловасці. Прыбываюць у МТС, калгасы і саўтасы новыя партыі складаных машын.

Новыя меры па выхаванні аграпрамысловага, арганізаванага характэрна шырока ўключэння ў калгасную вытворчасць. Усё больш аэлектыфікацыя і радыёфікацыя калгаснага века, механізацыя прымянення на самых рознастайных узроўнях калгаснай працы.

Усё гэта, вядома, не можа не адбывацца і на самых людзях калгаснай вёскі, на іх узвасаадносінах. Нельга ўявіць сабе, па гэтыя працэсы вельмі пераўтварэння ў вёсцы праходзіць глыбока, без супярэчнасцей і штурпатацей. Яны непасрэжны. Але ў тым яскрава і сутнасць, што, перамагчы цяжкасці, расце новы чалавек у вёсцы — чалавек, які няясныя павышае сваю

агульную культуру, авалодвае тэхнікай, пераўтварае прыроду.

Адбываецца той гістарычны працэс, які ўраджае ліквідуе, як у горадзе, так і ў вёсцы, мяжу паміж разумай і фізічнай працай, цяжкую, беспасрэтную ў мігунь працу хлебаправа ператварае ў разнавіднасць высокапрадукцыйнай, высокакультурнай індустрыяльнай працы.

Увага ўсяго нашага народа засяроджана зараз вакол асноўнай бліжэйшай заданні, пастаўленай партыяй, — задачы шпаркага ўзніцця сельскай гаспадаркі, росквіту калгаснай вёскі. Кожны савецкі чалавек у той ці іншай меры ўдзельнічае ў вырашэнні гэтай заданні.

Гэтая задача павінна прыкаваць увагу і савецкіх пісьменнікаў. Цяжка ўявіць сучаснага савецкага літаратара — сведку ўдзельніцтва вялікіх падзей нашага часу, — якога, хоць-бы ён у гэты час быў заняты працай над матэрыялам, далёкім ад сучаснасці, не хваліла-б, не натхняла-б тое, што робіцца ў краіне. Не павінна і не можа быць у нас людзей, якія-б адгароджваліся ад надзвычайнага пытанняў жыцця.

Савецкі пісьменнік жыве інтарэсамі, думкамі свайго народа і выдзяляе ў яго творчасці гэтыя інтарэсы і думкі. Чытач чакае ад яго водгуку на важнейшыя падзеі, прыслухоўваецца да яго голасу.

Між тым, у дачыненні да беларускай савецкай літаратуры нельга сказаць, каб пісьменнікі актыўна адгукнуліся на апошнія рашэнні партыі і ўрада. Гутарка ідзе не аб агульных водгуках на сколах і ў друку, а аб мастацкіх творах. Ніхто, выдма, не патрабуе, каб у нас ужо з'явіліся буйныя творы аб зменах і падзеях, што адбываюцца ў вёсцы, аднак чытач даўно ўжо чакае добрых вершаў, апавяданняў, нарысаў, у якіх адлюстраваліся-б гэтыя змены і падзеі.

Іх пакуль што няма. Мы яшчэ не бачым, каб хто-небудзь з пісьменнікаў па свежым, жывым матэрыяле, узятым непасрэдна з жыцця, адгукнуўся мастацкімі словам на пастанову вераснёўскага Пленума ЦК КПСС і далейшых рашэнні партыі і ўрада. Зусім правільна, калі чытач абнававаць нас, пісьменнікаў, у адрыве ад жыцця, ад надзвычайнага, якімі жыве народ.

Інчэ быццё, на жаль, у пісьменніцкім асяроддзі шкідна, трэба сказаць, думка аб тым, што не варта гнацца за падзеямі, пісаць «на свежых слядах»; лясчэй, моў, глядзець на сённяшнія факты не сёння, а ўзгадуць, калі гэтыя факты ўжо ў мінулае. Магчыма яскрава таму мы не маем у апошні час значных твораў, якія-б узялі на сённяшняе пытанне, хвалілі чытача, абуджалі думку грамадства. Той-сеі з літаратараў нават ватажкі гэтых ўбачыць у самым факце а'ўдлення такіх твораў нейкую стаўку на надзвычайнае тэма, на «кан'юктур».

Вядома, такіх людзей не хочучы разумець, што да мастацкага твора прад'яўляюцца аднолькава высокія патрабаванні, незалежна ад таго, на яку тэму ён напісаны.

Адсутнасць або вельмі нізкая колькасць твораў аб сённяшняй калгаснай вёсцы тлумачыцца яшчэ тым, што пісьменнікі ў апошні час — радкія госці ў вёсцы. Тут вывасты і рэдкія нашы газеты, якія прыцягваюць пісьменнікаў да ўздыму ў газеце толькі ў сувязі з урачэцтвамі, і наша выдавецтва, якое нават і думкі не дапускае, каб можна было выдаць выгуду нарысаў, і Саюз савецкіх пісьменнікаў БССР, які яшчэ не прыняў ніякіх мер па мабілізацыі пісьменнікаў на больш актыўны ўдзел у вырашэнні аднаго з асноўных заданняў сельскай гаспадаркі.

Набліжаецца вясна, першы пратаіны з'яўляюцца на палях. Хочацца, каб гэтая вясна была пераломнай і ў паказе нашым пісьменнікам сучаснай калгаснай вёскі.

Тарас ХАДКЕВІЧ.

Заклучны канцэрт удзельнікаў дэкады літоўскай літаратуры і мастацтва ў Маскве

15 сакавіка ў Вялікім театры Саюза ССР адбыўся заключны канцэрт удзельнікаў дэкады літоўскай літаратуры і мастацтва ў Маскве.

Вялікая і разнастайная праграма складалася з выступленняў музычных, танцавальных каллектываў, салістаў вільнюскіх і лаўнаўскіх тэатраў, філармоніі, радыё, а таксама ўдзельнікаў мастацкай самадзейнасці рэспублікі.

Заклучны канцэрт дэкады літоўскай літаратуры і мастацтва ў Маскве, які прайшоў з вялікім поспехам і быў цэлага сустрэты гледачамі, з'явіўся яркім сведчаннем росквіту культуры літоўскага народа.

сведчаннем непарушнай дружбы паміж народамі Савецкага Саюза.

На канцэрце прысутнічалі таварышы Г. М. Маленкоў, В. М. Малаўта, К. Е. Варылаў, Н. А. Будганін, М. З. Сабур'яў, Н. М. Швернік, М. А. Сусл'яў, П. Н. Паседа, Н. Н. Шаталін, А. Н. Касыгін, В. А. Малыш'яў, сакратар ЦК Компартыі Літвы А. Снежкус, старшыня Савета Міністраў Літоўскай ССР М. Гудвілас, міністры, партыяны і савецкі актыву горада Масквы, прадстаўнікі прадпрыемстваў, дасячы навукі, літаратуры і мастацтва.

На канцэрце прысутнічалі таксама галоўна пачасова і а'сіі, акрэдытаваныя ў Маскве.

XII з'езд Усесаюзнага Ленінскага Камуністычнага Саюза Моладзі

Цэнтральны Камітэт Камуністычнай партыі Савецкага Саюза горада вітае XII з'езд Усесаюзнага Ленінскага Камуністычнага Саюза Моладзі і ў яго аснове ўсіх комсамольцаў і комсомолак, слаўную моладзь нашага многанациянальнага Савецкага Саюза.

Ленінскі комсомол пад кіраўніцтвам Камуністычнай партыі вырастае і выхавуе мільёны актыўных будаўнікоў камуністычнага грамадства. Гераічнай барацьбой і доблеснай працай на карысць Радзімы комсомол заваяваў усёагульную павагу і любоў савецкага народа.

Цэнтральны Камітэт Камуністычнай партыі Савецкага Саюза ўпэўнен у тым, што нашы комсамольцы і комсомолак і надалей будуць павышаць слаўную справу Ленінскага комсомола, аддаючы ўсю сваю энэргію і маладыя сілы вялікай справе будаўніцтва камунізма.

Цяпер, ва ўмовах паступовага пераходу ад сацыялізма да камунізма, яшчэ больш узрастае роля комсомола ў справе камуністычнага выхавання моладзі, авалодання асновамі марксізма-ленінізма і свядомага ажыццяўлення ўсеперамагаючага вучэння Маркса—Энгельса—Леніна—Сталіна. Комсомол павінен нястомна выхоўваць савецкую моладзь у духу беззапавятнага служэння свай Радзіме і адданасці Камуністычнай партыі, у духу непарушнай дружбы народам СССР, прыываць моладзі лепшыя якасці савецкіх людзей — любоў да працы, бадзёрнасць, бяспрашнасць, упэўненасць у перамоце нашай справы, гатоўнасць пераадолаць любыя цяжкасці і перашкоды. Абаяваць комсомол — усемагчыма класіфікацыя аб тым, каб моладзь пастаянна павышала сваю вытворчую кваліфікацыю, настойліва авалодвала ведамі, дасягненнямі перадавой навукі і тэхнікі і ўмела прымяняць іх на практыцы ва ўсіх галінах народнай гаспадаркі і культуры. Комсомол заклікае праяўляць ністомныя клопаты аб фізічнай загартоўцы моладзі, падрыхтоўцы яе да працы і абароны Радзімы.

Важнейшая задача комсомола заключаецца ў тым, каб забяспечыць яшчэ больш актыўны ўдзел комсамольцаў і ўсёй савецкай моладзі ў дзяржаўным, гаспадарчым і культурным будаўніцтве, ва ўсім грамадска-палітычным жыцці краіны. Асабліва ўвага моладзі павінна быць сканцэнтравана на далейшым развіцці сацыялістычнай прамысловасці, ажыццяўленні намечанай Партыяй і ўрадам праграмы крутога, уздыму ўсіх галін сельскай гаспадаркі і вытворчасці прадметаў народнага спажывання, на вырашэнні вялікай усенароднай заданні — у бліжэйшыя 2—3 гады ў дастатку задаволіць расучыя патрэбы насельніцтва нашай краіны ў таварах народнага спажывання. Комсомол павінен яшчэ шырэй разгортаць сацыялістычнае спаборніцтва, больш праяўляць актыўнасць і ініцыятыву, мабілізаваць сілы савецкай моладзі на ўсемагчымае павышэнне прадукцыйнасці працы ва ўсіх галінах народнай гаспадаркі.

Каб паспяхова выканаць сваю ролю памочніка і рэзерва Камуністычнай партыі, комсомолу неабходна пастаянна ўдасканальваць сваю работу. Комсамольскія органы, якія закліканы адыраць вялікую ролю ў вырашэнні стаячых перад савецкай моладдзю задач, павінны рашуча перабудаваць сваю работу, выкарыстаць у практыцы кіраўніцтва комсамольскімі арганізацыямі канцэнтрыска-бюракратычныя метады, больш займацца канкрэтнай арганізатарскай і выхавальнай работай сярод моладзі. У цэнтры ўвагі комсамольскіх арганізацый павінны быць жывыя людзі — комсамольцы і савецкая моладзь, пастаянныя клопаты аб іх працы, быццё, адукацыі і выхаванні, аб заадывальненні ўсё ўзрастаючых запатрабаванняў і інтарэсаў юнакоў і дзяўчат. Для гэтага неабходна няўхільна расшыраць і ўмацоўваць жывыя сувязі з шырокімі масамі моладзі.

Цэнтральны Камітэт Камуністычнай партыі Савецкага Саюза ўпэўнен, што Ленінскі комсомол і ўся савецкая моладзь, выхаваныя ў духу пролетарскага інтэрнацыяналізма, заўсёды будуць у авангардзе дэмакратычнай моладзі, у яе высакароднай барацьбе за мір ва ўсім свеце.

Цэнтральны Камітэт Камуністычнай партыі Савецкага Саюза выказвае ўпэўненасць, што наш комсомол, які аб'ядноўвае ў сваіх радах больш 18 мільёнаў маладых будаўнікоў камуністычнага грамадства, і надалей будзе верным памочнікам партыі ў барацьбе за перамогу камунізма, з цэсцю будзе выконваць свой свяшчэнны абавязак перад савецкімі народам і сацыялістычнай Радзімай.

Няхай жыве Усесаюзны Ленінскі Камуністычны Саюз Моладзі!
Няхай жыве слаўная савецкая моладзь!
Няхай жыве наша вялікая сацыялістычная Радзіма!

ЦЭНТРАЛЬНЫ КАМІТЭТ КОМУНІСТЫЧНАЙ ПАРТЫІ СОВЕЦКАГА СЯЮЗА

Выбары ў Вярхоўны Совет СССР прайшлі па ўсёй краіне з велізарным патрыятычным уздымам і палітычнай актыўнасцю насельніцтва.

Савецкі народ, згуртаваны вакол Камуністычнай партыі і Савецкага ўрада, упэўнена ідзе да новых поспехаў у будаўніцтве камунізма.

Вялікае еднанне народа, партыі і ўрада

Стала традыцыяй праводзіць дзень выбараў у вярхоўны орган улады як святлае і радаснае свята. Такім гэты амяняльны дзень быў 14-га сакавіка 1954 года.

Савецкім людзям ёсць чым ганарыцца, ёсць чаму радавацца. За апошнія чатыры гады наш народ дасягнуў новых поспехаў на фронце працы, навукі, мастацтва, літаратуры. Ад краю і да краю, па ўсёй неабсяжнай Савецкай краіне, і ўдзельнічаючы ў ўсёнараднай будоўлі. На былых украінах, у гарадах і сёлах узноўдзілі новыя фабрыкі і заводы, прыгожыя жылыя дамы, дзіцячыя яслі, школы, інстытуты і клубы. І ўсё для таго, каб хараша жыў савецкі чалавек, каб лепшым стала яго жыццё.

З вялікім адзінадушным савецкім людзі аддалі 14-га сакавіка свае галасы за непарушны народны блок камуністаў і беспартыйных. У гэтым адзістве партыі, ўрада і народа — невычэрпная крыніца сілы і магутнасці краіны Савецкай.

Беларускі народ выбраў у Вярхоўны Совет СССР лепшых сваіх сыноў і дочак. Жыхары Асіповіч дзужна галасавалі за таленавітую спявачку, народную артыстку Саюза ССР Ларысу Пампеіну Александровічу. Выбарчыкі Новотрудным аддалі свае галасы за любімага пісьменніка — народнага паэта Беларусі Канстанціна Міхайлавіча Міцкевіча (Якуба Коласа).

Па Мінскай гарадской акрузе балатываўся намеснік старшыні Савета Міністраў СССР, старшыня Дзяржаплана СССР Максім Захаравіч Сабур'яў. Выбарчыкі адзінадушна галасавалі за кіраўнікоў партыі і ўрада рэспублікі: за першага сакратара Цэнтральнага Камітэта КП Беларусі Нікалая Самбіявіча Патолічава, старшыню Савета Міністраў БССР Кірыла Трафімавіча Мазаўрава, старшыню Прызідыўна Вярхоўнага Савета БССР Васіля Іванавіча Казлова, сакратара ЦК КПБ Нікалая Яўрамовіча Аўхімовіча і Цімафея Сазонавіча Гарбунова, камандуючага Беларускай ваеннай акругай Сямёна Канстанцінавіча Тымашчука, сакратара ЦК ЛКСМБ Патра Міронавіча Машарава.

У выбарчых бюлетэнях былі імяны старшын калгаса «Росвет» Кірыла Скалава, старшыня Кірыла Пракопавіча Арлоўскага, званатай дзяркі калгаса «Светлы шлях» Маладзечанскага раёна Еліза Івановна Бельская, майстра цэха савода «Гомельмаш» Вікенція Раманавіча Нарбутавіча, прэзідэнта Акадэміі навук БССР Васіля Фёфаілавіча Курловіча і другіх вядомых людзей рэспублікі. Усе ды выбарчыкі дзужна галасавалі за кандыдатаў блоку камуністаў і беспартыйных.

Усенародная задача

Макар ПАСЛЯДОВІЧ

людзі зразумелі, што далей так працаваць нельга. З няўпэўненай зямлі нічога атрымаеш. Палыводчыя бригады больш сур'ёзна сталі клапаціцца пра ўраджай наступнага года. Не шчасцёзасца, а стого нудожу з гектара павінны намалочыць камбайнеры! Таму да вясновай саўбы завезена калі трысот тон мінеральнага ўгнаення, ужо складзена ў кампаставыя кучы 13 тысяч тон гною і торфу. Таксама шырока будзе выкарыстоўвацца лубін для вывезу на ўгнаенне ў паларах. З дня ў дзень абрабавца погел для падкормкі збожжа і клубнепадаў.

Але і гэта яшчэ не ўсё. Вялікія магчымасці ёсць у калгасе для атрымання дадатковых соцень тон збожжа з асушаных, але пакуль што нявыкарыстаных тарфянікаў, з 300 гектараў аблогаў і зараснікаў, якія доўгі час чакалі трактара і сямлі. Апрача збожжа, на гэтай падліне можна вырабляць горы кароньнікоў, капусту, кавшніцы і вікі для павелічэння кармавых запасаў на жывёлагадоўчых фермах.

Вялікімі патрыятычнымі справамі адказваюць савецкія людзі на клопаты нашай партыі, нашага ўрада аб павышэнні матэрыяльнага дабрабыту народа. Дзясцяткі тысяч камсамольцаў, трактарыстаў, слесараў, шафэраў, аграномаў падалі заявы з просьбай накіраваць іх на асабіснае падліны і аблогаў. Знач 12-ці тысяч заўяў ад комсамольцаў паступіла ў райкомы і абкомы комсомола Беларусі аб накіраванні іх на асабіснае падліны і абложных зямель. Першыя змалены добраахвотнікі ўдзельнічаюць ужо выехалі з Масквы, Кіева, Мінска ў неабсяжныя стоны Казахстана і Латвія. Многія ўжо даехалі да месца прызначэння і адрыву распачалі працу.

Полькі правабразаў герою, колькі цікавых характараў для пісьменніка.

даданы ўраджай і надоў малака на фермах. Тысячы пасланых партыяй на веску людзей добра зразумелі сваю задачу, сваю адказнасць і гораца ўзяліся за работу. У іх ужо ёсць значныя зручкі з выкарыстаннем панаў падрывоўкі да вясновай саўбы.

Разам з тым, сустракаюцца і такія асобы, якія хочучы ўхліпаць ад вялікай справы. Замест таго, каб паказаць прыклад непахіснай працоўнай дысцыпліны ўсім калгаснікам, некаторыя старшыні арцелья па-ранейшаму жывуць у расейных цэнтрах. У калгас такі старшыня звычайна выявае ў аўтарак, начуе там тры дні, а ў суботу ўжо аноў ляцць без галавы дадому — за дзясцяткі, за дзясцяткі кілометраў. Дзе ўжо такому вандароўнаму кіраўніку прасячыць, які вывозіцца ўгнаення і захоўваецца насенне, дзе яму «прысцеліць», які след, гульця, парухаванна калгаснай дысцыпліны. А нам вядома, што вясмільямі прыбытак «Росвета» ў значнай меры залежыць ад таго, што непахісным старшыня гэтага калгаса штодня першым сустракае ўзыход сонца, першым выходзіць на працу.

Ікую-ж вялікую службу можа саслужыць гнеўнае піро пісьменніка, выкрываючы ўсё тое, што тармазіць справу крутога ўздыму сельскай гаспадаркі! Колькі жывых канфліктаў, вострых сутычак, яркіх праяўленняў характэрнаў знойдем сёння між выехаўшымі ў веску! Іх перад намі неабсяжная падліна, і яшчэ вельмі мала паварушана аблога. Не рыхтарычны верш з высмактаным з палыца сюжэтам, не анемічнае азваданне, зробленае па загадаў нарыцыванаму макету, — творы, якія цешаць толькі іх аўтараў, — а натхнёнае, сапраўды патрыятычнае слова пра хлабарабў павінна заняць пачаснае месца на старонках нашых газет, часопісаў, кніг!

Каб у гэтым слове пазнавалі саміх сябе і лепшыя пеланцы нашай партыі на вёску і тым, хто яшчэ не прыслася ўсёю душою да калгаса. Каб чытач, збіраючы ўраджай нашай літаратуры нібы, не моршчыўся, як той камбайнер, сустракаючы на ёй дзелянікі з хвалічом і астам.

Д. ПАЛІТКА

Каштоўнае даследванне

Інстытут літаратуры і мастацтва Акадэміі навук БССР выпусціў у свет даследаванне В. Івашына аб Янку Купалу. У адрозненне ад выданага раней манатграфіі Я. Мазалькова, якая разглядае ўвесь жыццёвы і творчы шлях Купала, кніга В. Івашына прысвечана ранішняму творчасці паэта перады рэвалюцыі 1905—1907 гг. Кніга з'яўляецца першай спробай грунтоўна разгледзець пачатак літаратурнай дзейнасці паэта.

Аўтар даследавання ўзяў сабе за мэту даследаць вытокі творчасці Я. Купала, сувязь паэта з літаратурна-грамадскімі рухамі 1905—1907 гадоў, раскрыць літаратурна-эстэтычныя погляды маладога Я. Купала, паказаць пэўны ўплыў перадавой рускай літаратуры і рэвалюцыйна-вызваленчай барацьбы народа на купалаўскую паэзію, паказаць, як адлюстравалася ў ранішняй творчасці паэта караніныя пытанні рэвалюцыі і як фармавалася сваёсабытнае стыль і рэалістычны метад будучага мастака.

Метадалагічнай асновай работы В. Івашына з'яўляецца левінская ацэнка рэвалюцыі 1905—1907 гадоў, левінскі артыкул «Партыйная арганізацыя і партыйная літаратура», вучэнне Левіна аб двух культурных у кожнай нацыянальнай культуры, ацэнка Леніным нацыянальна-вызваленчага руху ў перыяд першай рускай рэвалюцыі.

Вытокі творчасці Янкі Купала аўтар імкнецца паказаць на шырокім сацыялістычным фоне. Рэвалюцыйны рух рабочага класа Расіі абудзіў, узяў і ўдзяліў беларускі працоўны народ у барацьбу за сацыяльнае і нацыянальнае вызваленне. Даследчык мае на ўвазе, што ў нацыянальна-вызваленчым руху ўдзельнічалі і буржуазныя нацыяналісты, якія імкнуліся выкарыстаць гэты рух у сваіх вузла-каласавых мэтах. Я. Купала, выхадзец з народа, з першых сваіх выступленняў на нівэ літаратурна-грамадскай дзейнасці адмаўляўся ад нацыяналістаў. Аўтар правільна сцвярджае, што паэзія Купала з'явілася жывым водгухам народнага абуджэння, водгухам барацьбы працоўных Беларусі.

Літаратуразнаўца прысвячае шмат старонак паказу таго, як з дзіцячых год усурыймаў будучы паэт усё лепшае, што было ў народзе, як пад уплывам народнага пратэсту супраць існавучага ладу фармаваліся рэвалюцыйныя становішчы Купала, расло яго жаданне «пераліць у песню» усё тое, «што думаў сэрцамі, што нарабіў-работнік думаў...». У фарміраванні рэвалюцыйнай свядомасці Купала мела немалае значэнне і рэвалюцыйная нелегальная літаратура. Аб гэтым таксама гаворыць даследчык. Аднак увагу яго больш займаюць тыя вытокі, якія жывілі паэтычным талент Я. Купала.

Аўтар паказвае, што першасновай ранішняй творчасці Я. Купала з'яўляецца жыццё працоўнага народа, што народная творчасць — галоўны выток ранішняй творчасці паэта, што «паэзія Купала арганічна звязана з гэтай жывой народнай традыцыяй».

У падвержэнне сваіх паложэнняў і вывадаў аўтар кнігі даследчык мала выдэманстраваў.

В. В. Івашына. Янка Купала. Творчасць перады рэвалюцыі 1905—1907 гг. Выдавецтва АН БССР, Мінск, 1953 г., 208 стар.

мья і невядомы да гэтага часу архіўныя матэрыялы.

Выступленне Я. Купала ў літаратуры разглядаецца не ізалявана, а ў шырокіх літаратурных сувязях, на фоне грамадска-палітычнай і літаратурнай барацьбы. У кнізе ўстаўляюцца сувязь ранішняй творчасці Купала з лепшымі дэмакратычнымі традыцыямі культуры беларускага народа, а таксама з вялікай культурнай рускай і украінскага народаў. Бясспрэчна з'яўляецца сцвяржэнне аб тым, што руская класічная філасофія, эстэтыка і публіцыстыка Белінскага, Чарнышэўскага і Дабралябова, вольналюбывы паэзія Пушкіна, Лермантава, Некрасава, творчасць Салтыкова-Шчадрына і Шэўчэнка, баявы рэвалюцыйныя творы Горкага аказалі пэўны ўплыў на фарміраванне Купала. Пры гэтым літаратуразнаўца ніколі не змяняе нацыянальна-арыгінальнасці і сваёсабытнасці паэта, падкрэслівае гістарычную і культурную абумоўленасць творчасці Янкі Купала, які выкажаў рост паэтычнай і нацыянальнай самасвядомасці беларускага народа пад кіраўніцтвам рэвалюцыйнага пралетарыята Расіі і яго партыі.

Пачатак літаратурнай дзейнасці, першае выступленне Я. Купала ў друку звязана з мінскай рускай газетай «Северо-Западный край», дзе ў нумары 746 ад 15 (28) мая 1905 года быў надрукаваны яго верш «Мужык». В. Івашына дае на падставе вывучаных ім матэрыялаў правільную ацэнку палітычнай пазіцыі газеты «Северо-Западный край», паказваючы яе сувязь з рэвалюцыйнай сацыял-дэмакратычнай, яе немалую ролю ў распаўсюджванні марксізма на Беларусі. У святле гэтай ацэнкі зусім зразумела, чаму праграмы верш невядомага ў той час паэта, прысутны факсам рэвалюцыйнага гуманізма, быў надрукаваны якраз у гэтай газеце. Далейшы сувязь Янкі Купала з беларускай ліберальна-буржуазнай газетай «Наша ніва» была складанай і ўнутрана супярэчливай. Многія рэвалюцыйныя вершы 1905—1907 гг. не былі надрукаваны ў газеце па цэнзурных умовах, якія распаўсюджваліся ў рукапісах. Аўтар кнігі правільна тлумачыць, што палітычная праграма газеты супярэчыла поглядам маладога Купала — рэвалюцыйна-дэмакратычнага паэта; што Купала, Колас, Цётка супрацьстаялі пазіцыі нацыяналістычнага кірунку. Рэвалюцыйныя дэмакратыі імкнуліся выкарыстаць «Нашу ніву», як трыбуна для прапаганды сваіх поглядаў.

Ранішня паэзія Я. Купала пераказаная супрацьстаяў у кнізе буржуазна-нацыяналістычнаму кірунку ў беларускай літаратуры. Глыбокая народнасць і рэалізм паэзіі Купала заключаліся ў арганічным зліцці паэта з жыццём і барацьбой беларускага сялянства. Самым выбарам псеўданіма «Купала» паэт падкрэсліў сваю сувязь з народам, з яго абычэйным імкненнем да шчасця. Гэта бясспрэчнае тлумачэнне псеўданіма Купала чамусьці выклікала няроўнасць з боку С. Карабана, аўтара рэцэнзіі на кнігу В. Івашына. Аўтар даследавання ставіць і не без поспеху вырашае пытанне аб літаратурна-эстэтычных поглядах маладога Купала. Асабліва цікавыя старонкі даследавання, якія паказваюць ідэяна-мастацкі ўплыў Горкага на маладога Купала.

У рэцэнзіі С. Карабана на кнігу В. Івашына бясцэнна сцвярджаецца, што даследаванне эстэтычных поглядаў маладога Купала зводзіцца «ў асноўным да адшукання «ўплываў»... Тым самым аўтар пазбавіў эстэтычныя прыкметы паэта самабытнасці і арыгінальнасці. Між тым, уважліва чытаючы кнігу, прыходзіш зусім да процілеглых вывадаў. У кнізе размова ідзе аб творчым успрыманні спадчыны папярэдняй літаратуры. Разам з тым падкрэсліваюцца нэватарскі характар паэзіі Я. Купала. Крытыкуючы аўтара кнігі, рэцэнтэнт сам дапускае прымыслюючы метадалагічную памылку. Ён сцвярджае, што «спадчынства ідэй, тэм, сюжэтаў, мастацкіх прыёмаў у Купала з Некрасавым, Шэўчанкам і іншымі пісьменнікамі магло з'явіцца, і яно сапраўды з'явілася на аснове экзамацічнага становішча і сацыяльнай структуры Беларусі, Расіі і Украіны». Нам здаецца, што гэта грубая вульгарызацыя. Наўжо нават падабенства мастацкіх прыёмаў Купала з прыёмамі Некрасава тлумачацца агульнай эканомікай? Рэцэнтэнт павінен быць вядома, што экзамацічнае становішча і структура Расіі часоў Некрасава і Беларусі перыяду першай рускай рэвалюцыі рэзка адрозніваюцца.

Асноўную ўвагу даследчык сканцэнтраван на аналізе ідэйнай праблематыкі ранішняй паэзіі Я. Купала. Аўтар паказвае адлюстраванне ў творчасці паэта караніныя пытанні першай рускай рэвалюцыі. Цікавую праблематыку ранішняй паэзіі Купала даследчык ставіць у цесную сувязь з канкрэтна-гістарычнымі ўмовамі, разглядае ў шырокім плане літаратурныя сувязі і паралелі. Аўтар кнігі імкнецца паказаць, што ўнёс сваёй паэзіі Купала ў гісторыю беларускай літаратуры, навоплі быць шырокім і ідэяна-тэматычным праблематыку.

Цікавыя назіранні зрабіў даследчык над асаблівасцямі творчага метад і стылю маладога Я. Купала. Ён падкрэслівае перш за ўсё сатырычны пачатак творчасці паэта. Яго сатыра сацыяльна канкрэтная і характэрнае гэтае шырэйшае абумоўленне, глыбокай тыпізацыя вобразамі. Правільна падкрэслівае даследчык у рэалізме Купала не толькі крытыку варожых яму ступаў аспэктатарстваў, але і тое новае, што ўнёс рэвалюцыя ў дэмакратычную культуру — пафас будучыні, веру ў перамогу народа, у ажыццяўленне яго сацыяльна-нацыянальных надзей. Рэвалюцыйна-рамантычную накіраванасць паэзіі Я. Купала, характар лірычнага героя-барца, народнасць мовы і рад іншых пытанніў метад і стылю яго ранішняй творчасці разглядае В. Івашына і выкажаў ў гэтай сувязі рад цікавых назіранняў.

Нягэта, аднак, не звярнуць увагі на недапрацоўкі і недахопы кнігі.

Трэба было-б памыць раздзелы аб літаратурна-эстэтычных поглядах аб асаблівасцях метад і стылю маладога Купала шляхам больш падрабязнага аналізу буйных твораў гэтага перыяду і больш шырокай паставіўкі пытанніў пастычнага майстэрства. Было-б карысна скарыцца пры гэтым з агульна-нацыянальных тэстаў, якія прыводзіцца ў кнізе. Наколькі кніга рэалічна не толькі на спецыялістаў, але і на шырокага чытача, варта было-б вузла-прафесійна літаратуразнаўчую тэрміналогію змяніць агульнавядомай.

несці большую нагрузку на дзве лініі» (стар. 49). Пазней Вера барца за электрапіль і прымуце вопытнага дэсаруба захапляцца яе працай. «А вы правільна піль наставілі, таварыш Сініцкая! І руці ў вас моцныя, як у сапраўднага майстэрства» (стар. 54). Нарэшце, яна прыходзіць на ўчастак да няспраўнага электрастанцыі і за адну гадзіну выявае ўсе няспраўнасці, над якімі вопытны механік біўся цэлы дзень (стар. 73). Талант усюды і на ваім!

І ў пытанніх асабістага жыцця яна выступае не як юная дзяўчына, а як жанчына, якая перажыла многае і здольна разважліва паставіцца да самай гора, даць слушную параду закаханым.

Такая ідэалізацыя пісьменнікам галоўнай гераіні апавесці робіць вобраз яе пераказаным, закрывавым, пазбаўленым прайду жыцця. З лоўнай падаставай можна сказаць, што Вера Сініцкая наўмысна паставіла аўтарам у такія абставіны, што яна жыла напаласу.

На фоне выключнай таленавітасці маладой дзяўчыны Вера недарэчна выглядае дырэктар дэспрагмаса Адамчук — «смухляк гатоў сарка паці, аднарукі ў вясёловую форму, з першым нявясёлым тварам і вялікімі залысінамі на ілабе». Ён паказан бядзённым кабінетным кіраўніком, пазбаўленым асабістага жыцця, духоўна абмежаваным.

Аказвацца лішнім у апавесці і партрэт Дубовік. Ён уведзены толькі дзеля таго, каб паказаць нічымнасць яго як тэхнічнага кіраўніка тэхнапарці і ідэяльна выхаванага маладога спецыяліста дэспрагмаса. Ён сцвярджае, што Вера Сініцкая наўмысна паставіла аўтарам у такія абставіны, што яна жыла напаласу.

Добрае і благое ў асабістым жыцці людзей звязана з іх вытворчай дзейнасцю, з галоўным у іх жыцці — працай. Аднак у апавесці М. Ваданосава быць большасці персанажы або не паказаны зусім, або паказаны ізалявана ад іх працоўнай дзей-

У Брэсцкай вобласці

Новыя карціны

Мастакі Брэста працуюць над творами да Рэспубліканскай выстаўкі выяўленчага мастацтва.

І. Фецісаў стварае кампазіцыю «Прыезд новага аграна ў калгас» і сатырычную карціну «Зайдзіце заўтра», у якой выкрываюцца бюракраты. Тэмы новых палатнаў П. Данелі: «На чыгуначным вузле» і «Рачны порт». Мастак працягвае пісаць пейзажы роднай прыроды.

У творчых планах Н. Аўчыніківа — кампазіцыя «Па закліку партыі» (на калгасную тэму), жарывае карціны — «Абмеркаванне кнігі», на тэмы быту вучняў рамесніцкіх вучылішч. І. Рудыч пша карціну «Уборка ўраджая», партрэт калгаснага конюха, пейзажы ваколіч Брэста, В. Шыкі — «Жаночы партрэт», «Выхадны дзень у калгасе», «Сяброўкі» (з піонерскага жыцця), партрэт дзяркі, пейзажы.

Н. Чубра пша новыя графічныя лісты на тэмы апавесці Янкі Брыля «У Забалотце дзее».

Драматычныя тэатры — вёскі

Тэатр імя ЛКСМБ часта сустракаецца з вясковым гледачом. Многія калгаснікі прагледзілі спектаклі «Выбахайце, калі ласка!», «Брэсцкая крэпасць», «Старонкі жыцця», «Ракі».

Калектыву тэатра шэфствуе над сельска-гаспадарчай арцёлю імя Леніна Брэсцкага раёна. Апрача сістэматычнага паказу спектакляў і канцэртаў калгаснікам, тэатр вылучыў кіраўнікоў самадзейных гуртоў, аформіў сімву сельскага клуба і дапамог укамплектаваць бібліятэку.

Пінскі драматычны тэатр шэфствуе над калгасам імя Сталіна Пінскага сельскага раёна. Тут паказаны спектаклі «Анна Ільчыніна», «Выбахайце, калі ласка!» і іншыя, арганізаваны драматычны калектыву. Рэжысёры тэатра чытаюць лекцыі для сельскіх гледачоў і ўдзельнічаю мастацкай самадзейнасці.

У музычным вучылішчы

Брэсцкае музычнае вучылішча заканчвае ў гэтым годзе група студэнтаў, якія будуць працаваць выкладчыкамі раённых музычных школ, мастацкімі кіраўнікамі сельскіх Дамуў культуры. Сярод іх — баяністы А. Майсеек, К. Шпэль, В. Субота, піяністка І. Левітава, дырэктары-харавікі.

Дырэкцыя арганізуе выезд на вёску студэнтаў старых курсаў і выкладчыкаў з мэтай адбору ў самадзейных калектывах здойнай моладзі — будучых студэнтаў вучылішча.

У падшэфным калгасе імя Чкалова Брэсцкага раёна вучылішча арганізуе хор і аркестр народных інструментаў, наладжвае канцэрты.

Агітбрыгады на вясенняй сьцебе

Абласное ўпраўленне культуры і Дом народнай творчасці абвясцілі конкурс на лепшую мастацкую агітбрыгаду па абслугоўванню вясенняй сьцебы. У конкурсе ўдзельнічаюць аўтары частушак, баек і вершаў на мясцовыя тэмы.

Лепшыя мастацкія брыгады атрымаюць прэміі.

Арганізаваны конкурс і на лепшага саліста — выканаўцу народных песень і танцаў.

(Наш кар.)

Настусь Каліноўскі

(Да 90-годдзя з дня пакарання смерцю)

Да ліку слаўных імён, якімі заслужана ганарыцца беларускі народ, адносіцца імя сялянскага рэвалюцыянера 60-х гадоў XIX стагоддзя Настуся Каліноўскага. У час польскага паўстання 1863 года ён узначальваў сялянскія масы, якія змагаліся супраць памешчыцкага землеўладання, і быў вызначан ідэя рэвалюцыйнай дэмакратыі свайго часу. Усё сваё жортакое 26-гадовае жыццё ён прысвяціў барацьбе за адваўленне сялянскіх патрабаванняў — зямлі і волі, і загінуў у народнай барацьбе з царызмам і памешчыкамі, пкінуўшы яркую паміць аб сабе сярод беларускага народа.

Каліноўскі нарадзіўся ў 1838 годзе ў сям'і шляхціча Гродзенскай губерні. У 1856 годзе ён паступіў на юрыдычны факультэт Пецярбургскага ўніверсітэта, які скончыў у 1860 годзе, атрымаўшы званне кандыдата праў. У Пецярбургу Каліноўскі знаходзіўся сярод перадавой рускай моладзі і тут сфармаваліся яго погляды.

Ён пазнаёміўся з ідэямі вялікіх рускіх рэвалюцыйных дэмакратаў — Белінскага, Чарнышэўскага, Дабралябова і Герцава. Ад іх ён пераняў глыбокае перакананне, што сялане даўно свабоды і зямлі не аддара і не шляхам рэформы, а шляхам народнага паўстання. Яму прыходзілася сустракацца і з некаторымі членамі рускіх рэвалюцыйных гуртоў таго часу (тайна таварыства «Валікар», таварыства «Зямлі і волі», гуртка «Маладая Расія»), а таксама і з дзеячамі польскага паўстання, якое ў той час рыхтавалася. Між іншым, ён сустракаўся і з сябрам Чарнышэўскага — афіцэрам генеральнага штаба С. Сяжкоўскім.

Пасля скончэння ўніверсітэта Настусь Каліноўскі пераехаў на радзіму — у Беларусь — і стаў аймацтва рэвалюцыйнай агітатарыі сярод сялян. У хуткім часе яму прышлося ратавацца ад праследаванніў паліцыі. Ён стаў выдаваць (з 1862 года) нелегальную газету «Мужыцкая праўда» на беларускай мове, у якой развіваў свае рэвалюцыйна-дэмакратычныя погляды і выказваў свае адносіны да польскага паўстання. Уладзе на Герцавам, Каліноўскі звязваў насьпяховае вырашэнне польскага пытаньня з перамогай рэвалюцыйна-дэмакратычнага руху і лічыў, што вызваленне Польшчы павіна быць звязана з адваўленнем сялянскіх патрабаванняў зямлі і волі. У гэтых адносінах ён рэзка разыходзіўся з польскімі нацыяналістамі (назва і з тых званымі «чарноўнікамі», якія хацелі надаць польскаму паўстанню тэаўном чынам нацыянальным характар і абшпіраіся пераважна на нацыяналістычна настроенае шляхціцтва.

Нічо да пачатку ўзброенага паўстання ў Польшчы Настусь Каліноўскі ўступіў у так званы Літоўскі правінцыяльны камітэт (чэрвень 1862 г.), які рыхтаваў паўстанне на Беларусі і ў Літве. Калі-ж у студзені 1863 года пачалося паўстанне супраць царскага ўрада ў Польшчы, Каліноўскі сустрэў яго энтузіяльна. Аднак ён пераацэньваў дэмакратычныя сілы польскага нацыянальна-вызваленчага руху і памылкова лічыў, што гэты рух пойдзе па шляху адваўлення патрабаванняў сялянскіх мас.

Але варшаўскае кіраўніцтва паўстаннем (Цэнтральны нацыянальны камітэт) не думала аб перадачы сялянам памешчыцкай зямлі і яноўт балася шырокага рэартарывання сялянскага руху. Між тым, у Беларусі і Літве пад кіраўніцтвам Каліноўскага сялянскі рух у лютым — маі 1863 года набываў усё больш шырокае памеры. 8-га красавіка Энгельс пісаў Марксу, што «літоўскі рух ў склад літоўскіх губерняў уваходзіла тады і Беларусь». — В. П.) Літвя самы важны таму што... у ім прымаюць удзел сялане ідэя рэвалюцыйна-дэмакратычнай агітатарыі, якія ўдзялілі Каліноўскаму арганізаваць і аддаць ваеннаму суду. На думача ён трымаў сабе мужна, адкрыта прызнаў, што быў галоўным кіраўніком сялянскага паўстання ў Беларусі і Літве і нікога з сваіх памочнікаў не выдаў. Ён быў прыгавораны да пакарання смерцю і 10 (22) сакавіка 1864 года пазешаны ў Вільні. Калі на эшафодзе прычытанні прыгавору яго назвалі «дэварыя Канстанцін Каліноўскі», ён крыкнуў: «У нас няма дэвары. У нас усё роўна», — падкрэсліваючы гэтым сваю нававісць да саслоўных прывілеяў.

Каліноўскі жыў і дзейнічаў як сялянскі рэвалюцыянер, які засвоіў перадавыя ідэі рускіх рэвалюцыйных дэмакратаў. Пазней беларускія буржуазныя нацыяналісты імкнуліся вытлумачыць барацьбу Каліноўскага супраць царскага ўрада як барацьбу супраць рускага народа і збройні і яго прыхільніка адрыву Беларусі ад Расіі. Але ў сапраўднасці, як відаць з на казанніў Каліноўскага Віленскай следчай камісіі, ён змагаўся толькі з царскім ўрадам, а не з рускім народам і верыў, што вызваленая ад самадзяржаўнага памешчыцкага прыгнёту Расія даста свабоду і беларускаму народу. Таму погляды Каліноўскага на нацыянальнае пытанне былі сучасныя даўнім імкненнам беларускага народа — у'яднацца з вялікім рускім народам.

Але і ў Гродзенскай губерні Каліноўскі дэмагратыі кінуў дзейнасць. Ён фарміраваў атрады паўстанцаў з сялян і заклікаў сялян не выконваць павіннасцей на карысць памешчыкаў і не ўносіць падаткаў у царскую казну. Сярод сялян распаўсюджвалася выдаваемая Каліноўскім «Мужыцкая праўда», якая настоена заклікала сялян да ўзброенага паўстання.

Сялянскі рух у Беларусі пашыраўся і выходзіў за межы Гродзенскай губерні.

прымчы кіруючая роля ў ім канчаткова перайшла ў рукі Каліноўскага. У чэрвені 1863 года ў Вільні стварыўся падпольны рэвалюцыйны ўрад пад назвай «Літоўска-Беларускі чырвоны жонд», у якім галоўную ролю належала Каліноўскаму. Адно жандарскі афіцэр у сваім даносе пачальству пісаў, што з лета 1863 года Каліноўскі «ўзяў на сабе абавязкі галоўнага кіраўніка мяжыце ў краі, выдаючы ад імя польскага жонда адрозы і распараджэнні, даючы намінацыі (прызначэнні). — В. П.) пачальнікам пашы і г. д. Не лічыўся з варшаўскім кіраўніцтвам, Каліноўскі заклікаў сялян браць у свае рукі зямлю, волю, не выконваць патрабаванняў царскага ўрада і памешчыкаў і не спадзявацца на дапамогу з заграіцы (у той час Англія і Францыя ў мэтах аслаблення рускага ўрада заігрывалі з польскімі паўстанцамі).

Аднак, выгледзячы на ўсю энэргію паўстанцаў, сілы іх як у Беларусі, так і ў Польшчы сталі слабець. Сялянскае паўстанне ў Беларусі азнавала тую-ж долю, што і ўсе сялянскія паўстанні, якімі не кіраваў пралетарыят. У той час ні ў Беларусі, ні ў Польшчы, ні нават у Расіі пралетарыята, як магучага, арганізаванага класа, лічце не існавала. Да таго-ж польскі рэвалюцыйны ўрад не хацеў і не ўмеў абшпіраіцца на сілы, не даў пераважы нацыянальна-вызваленчым рухам кіраванні супраць царскага ўрада, у шырокае сялянскае паўстанне і па-ранейшым разлічваў, галоўным чынам, на дапамогу шляхціцкіх элементаў і на дыпламатычнае ўмяшальніцтва Англіі і Францыі. Гэтым ён падрыхтаваў сваю ўласную пагібель і разгром польскіх атрадаў паўстанцаў царскімі войскамі.

У выніку ўсяго гэтага і польскае нацыянальна-вызваленчае паўстанне і сялянскі рэвалюцыйны рух у Беларусі і Літве былі адданыя. Многа смелых і стойкіх удзельнікаў сялянскага руху загінула ў бах або былі пакараны смерцю. На ашафодзе загінулі бліжэй сёбры і супрацоўнікі Каліноўскага — Серакоўскі, Мадзевіч, Далеўскі, Зверждоўскі і іншыя. Нямногім удалося ўцячы за граніцу (у тым ліку вядучым генералам Паражскай Копула 1871 года — Дамброўска і Врублеўскаму).

Царскі ўрад бязлітасна распаўсюляў а паўстанцамі. Многія вёскі ў Беларусі, якіхары якіх прымаў ўдзел у паўстанні або дапаматалі чым-небудзь паўстанцам, былі спалены, а маёмасць асоб, замешаных у паўстанні, — канфіскавана. Асобным атрадам паўстанцаў дзейнічалі іпаче на працягу 1864 года, але гэта былі толькі апошнія выбухі айна асуджанага на пагібель рэвалюцыйнага руху.

Хутка надыйшла чарга і для Каліноўскага. Ён доўгі час хаваўся на прыватных вятарках, але яго выдалі — а мэта вымажына свайго лёсу — адна з арыштаваных удзельнікаў паўстання (Парфіловіч). Увесь квартал, дзе жыў Каліноўскі, быў акружаны паліцыяй. Каліноўскага арыштвалі і аддалі ваеннаму суду. На думача ён трымаў сабе мужна, адкрыта прызнаў, што быў галоўным кіраўніком сялянскага паўстання ў Беларусі і Літве і нікога з сваіх памочнікаў не выдаў. Ён быў прыгавораны да пакарання смерцю і 10 (22) сакавіка 1864 года пазешаны ў Вільні. Калі на эшафодзе прычытанні прыгавору яго назвалі «дэварыя Канстанцін Каліноўскі», ён крыкнуў: «У нас няма дэвары. У нас усё роўна», — падкрэсліваючы гэтым сваю нававісць да саслоўных прывілеяў.

Каліноўскі жыў і дзейнічаў як сялянскі рэвалюцыянер, які засвоіў перадавыя ідэі рускіх рэвалюцыйных дэмакратаў. Пазней беларускія буржуазныя нацыяналісты імкнуліся вытлумачыць барацьбу Каліноўскага супраць царскага ўрада як барацьбу супраць рускага народа і збройні і яго прыхільніка адрыву Беларусі ад Расіі. Але ў сапраўднасці, як відаць з на казанніў Каліноўскага Віленскай следчай камісіі, ён змагаўся толькі з царскім ўрадам, а не з рускім народам і верыў, што вызваленая ад самадзяржаўнага памешчыцкага прыгнёту Расія даста свабоду і беларускаму народу. Таму погляды Каліноўскага на нацыянальнае пытанне былі сучасныя даўнім імкненнам беларускага народа — у'яднацца з вялікім рускім народам.

Вось чаму паміць аб Настусі Каліноўскім, як аб бясстрашным амагары супраць царскага рэжыму і ўдальні памешчыцкага над сялянамі, як аб нелегальным рэвалюцыянер-дэмакрата, цягнуцца і заўважвацца ў беларускім народзе.

В. ПЕРЦА, прафесар, правадзюч член Акадэміі навук БССР.

Вечарамі ў Даме культуры

Вечарамі, пасля працоўнага дня, у раённым Даме культуры гарадскага пасёлка Березіно зусбодзі многалюдна. Сюды прыходзяць паглядзець новыя кіно

У Пінскім тэатры

Пінскі драматычны тэатр збіраецца пераехаць на сталую базу ў Магілёў і рыхтуецца да будучых сустрэч з магілёўцамі. Выступаюць новыя спектаклі. Нядаўна паказаны прэм'еры «Іспанцы» М. Дарманта і «За двама залцамі» М. Старыцкага. А ў канцы сакавіка пачае чакаць новага спектакля «Победжэны» А. Карнейчука. На часе — сцэнічнае ўвасабленне «Паталі Крыўдай» А. Маўзона і камедыя «У базавым садзе» П. Саладара. Адноўлены старыя спектаклі — «Апошні» М. Горкага і «Машанька» А. Афінаганава.

Чым вызначаецца творчае жыццё тэатра цяпер, што найбольш характэрна для яго сучаснага рэпертуару?

Адна з гэтых пытанняў перш-на-перш трэба шукаць у спектаклях «Іспанцы» і «Машанька», якія пастаўлены галоўным рэжысёрам В. Шутавым.

«Іспанцы» — прыклад работы калектыва над зусім сцэнічнага слова, над дэраматызмі маналогам і дыялагам, над удумлівым раскрыццём іх сэнсавага і эмацыянальнага зместу.

Есць акцёры, якія па-сапраўднаму зжываюцца з тэстам ролі, перадаюць жывы рух сэрца герояў трагедыі. Спаны каханніа поўны мастацкай праўды. Любоўныя дыялогі Фернандэ (артыст Г. Ягораў) і Эміліі (артыстка В. Кабатнікіна), маналогі Назары (артыстка Ю. Гальперына) гукаць у спектаклі вельмі праўдзіва. У іх багата цёплых, светлых гэтаўраў пацудзі.

Але асноўныя акцэнтывы ў спектаклях, у параўнанні з драматычным творам, перамяшчаюцца з грамадскага ў інтымна-лірычных, рамантычных план. Драма няшчаснага каханніа і асабістае бацькоўскае гора пераважаюць над ідэйнай пратэстаў і палітычнымі матывамі трагедыі. Разлітвыя крывадушнасць, лютаць інквізітару і нацыяналістычнасць, расавыя забавоны раскрыты тут неглыбока.

У маналогам і дыялагам герояў трагедыі выяваюцца свабодналюбныя думкі, якія ўзніклі ў наснаццёвага паэта над уплывам асветніцкай і дэкабарыстаў, яго інтэрынацыяналістычна пацудзі. Але ў паэдах, якія разгортваюцца на сцэне, не адчуваецца канкрэтнай жывой перажыцка і надзеі, што адбываліся ў нікалаўскай Расіі пасля разгрому руху дзвараўскіх рэвалюцыянераў. А ў гэтым, як відама, галоўны сэнс «Іспанцаў».

Канфлікт рамантычных герояў з жорсткімі і дэспічымі «служакі боскімі», феадальна-двараўскі мараліза тасмама ўваблены аднабокова. У вобразах ёсць выразныя індывідуальныя рысы: баваітасны садкам патора Сарыні (артыст С. Яворскі), прычйна разбэшчанасці Донны Марыі (артыстка Т. Соўна), старэчка, дурная фанабраваітасць Дана Аваарца (артыст Г. Эрдыман). Але гэта не аб'яднана дэкадэнтскіх рэжысёрскай адумай. У выніку — лірыка акцёраў і ўдучы, праўдзівыя сцэны каханніа і трагічнага баваітасна Эміліі не стварылі ансамблевага спектакля, які быў-бы на ўзроўні велькіх ідэй трагедыі, яе палымнага грамадскага нафасу.

Асабныя акцёрскія ўдучы і, равам з тым, адсутнасць поўнацэннага ансамбля характэрны і для спектакля «Машанька». Рэжысёр адуа багата ўвагі галоўным вобразам, але сур'ёзна не запіваўся апазіцыйнымі ролямі і людзьмі, якія не апазіцыйна на першым плане ў сюжэце лірычнай камедыі.

На першым плане ў спектаклі — вобраз графесара Окаймава (артыст М. Пурбакоў).

Яры, дасціпны камедыійны актёр праваі сёбе тут добрым майстрам псіхалагічна-экаданага сцэнічнага партрэта. Глыбока зжываюцца М. Пурбакоў з унутраным светам Окаймава. Гэта перадае актывіст, як маладзее душа старога пад уплывам сустрэч з Машанькай, яе сабрамі і настаўнікамі, што разам з дзвучынай прынеслі ў дом вучонага бурнае кіёненне жыцця. Любоў поўніц яго сэрца радасцю, больш цвёрдым становіцца крок, вышэй узятая галава, ёнцкі бласк з'яваіся ў вачах.

Сціплы і незвычайна чулы ў лірычных сценах, М. Пурбакоў тактоўна ўхіляіся ад таных меладраматычных ефектаў у залучнай карціне спектакля, кааі ўчылка пагроза страты любімай унучкі. Сваё несудэннае гора стары зноў перажывае адзі, ціха, маўкліва, але глыбокі боль яго сэрца адчувае кожны глядач. Вобраз Окаймава, з якім пазнаваіся М. Пурбакоў глядача, выразаы на думцы і па мнотіх мастацкіх дэталлах.

Такая-ж шчырасць і тонкае майстэрства характэрны для В. Суднікавай, у якой багата юнацкай гэрэлізацыі.

Артывістка чула перадае хуткую і рэзкую эмегу душэўнага стану Машанькі, пераход ад глыбокага сьму да бурнай радасці і вясельсці, што аднавада псіхалагічнаму складу падлетка. Разам з тым Суднікава ясна паказвае і маральнае станаўленне дзвучычна, яе шчырасць і безакарнае сумленне, уміненне ў Машанькі прышчыпковых поглядаў на жыццё і шчасце ў ім.

На жаль, і ў гэтым спектаклі не дасягнута поўная ансамблевасць. «Скоргаваўкай», пашпеліва, без дастаткова праглыбленніа ў змест вобразаў сыграна перажывае большасць ролей, асабіста школьных сяброў Машанькі. Спяшаюцца як ма г хутчэй «справаварыць» свой тэст Віктар (артыст Р. Трызна), актывістка В. Давіловіч у ролі маі Машанькі.

Стварэацца ўражанне, што ў спектаклі нібы два розныя пачыркы, з якіх адзі руўны, спавоіны, удумлівы, а другі неахайны і нязграбны.

Калі ў сцэнічных творах, пастаўленых галоўным рэжысёрам, у мнотіх іх элементх усё-ж адчуваецца асная адума, упэўненая, накіроўваючая рука, дык са спектаклямі, якія пастаўлены ішымі рэжысёрамі, горш.

Наўважывасць да ансамбля — галоўна прычына павярхоўнага раскрыцця гораўскіх думак у адноўленым спектаклі «Апошні» (рэжысёр Е. Песіна). Тут, як і ў ішых спектаклях, ёсць асабныя акцёрскія ўдучы. Так, Ю. Гальперына, іграючы ролю Сакаловай, жыве на сцэне не толькі пакутамі маці за незаслужана павяржанага сына, але і пацудзімі горды мужай рускай жанчыны.

Е. Капына — Феадосія, з адценнем глыбокай іроніі і здуўленніа паірае на сваіх выхаванцаў, якія смелачына сурова і актывіст рэааіаааа, стааі зьымі, нічымымі і па сутнасці няшчаснымі людзьмі. У вачах старонькай свеацаца бодь і спачыванне да «апошніх» ішых. Эпізодычны вобраз прагучаў у спектаклі з выключнай пераканальнасцю.

Ірка правала ролю Веры ў чацвертай карціне В. Суднікава. Лёгкадумнай дзвучычнасцю і дзічымі поглядамі на жыццё пакаіае Вера — Суднікава сцэну ў трэцім акце. Але вяртаецца яна ўжо стааай жанчынай з глыбокай душэўнай траўмай. Назваўбы ішлі «казкі пудоўныя» і наўнае ўяўленне аб людзях. Пачалася горава, пакутаваа, асветленаа суровай праўдай проза жыцця.

Есць цікавыя асабныя рысы і ў вобразе Івана Каламіцыва (М. Пурбакоў). Нельга прапачыць і супраць імкнення актывіста іграць Каламіцыва ў такім плане, як яго трагяце, напрыклад, А. Бучма, як «прызабіну дзень» (па трымаму вызначэнню Н. Ужвій). Сапраўды, нельга мааываць блыта палірайагаста, як гэта часта робіцца, толькі адной чорнай фарбай. Гэта — больш складаны характар, у ім ёсць рысы, якія чымсці ў маладосці захапілі сэрца сентыментальнай Софі. Каламіцыва тасмама ўласцівы прагнасць, разбэшчанасць, крывадушнасць, павэрства і страшына баваітаснасць.

Але, па-першае, гэтыя рысы не з'яднаны ў сцэнічным вобразе адзінай думкай, існай творчай задачай. Па-другое, нельга пагадзіцца з тым, што ў Каламіцыва могуць раптам з'явацца ішчыры сапраўдныя чалавечыя пацудзі, што ён можа клапаціцца аб самі. Гэта парочыць думкам Горкага.

Без выразнай сувязі з агульнай рэжысёрскай адумай (яна невыразная ў спектаклі) існуюць актывіст доктар Лопч (гэтую ролю добра іграе С. Яворскі), «непраціўленны аду» Якаў (артыст В. Окалаў) і Софі (артыстка Т. Соўна) і ішчыны. Адно чорнай фарбай малое вобраз Любы актывістка П. Ротэр. Зусім бездапамажны Пётр (артыст В. Ермаловіч).

Спектакль пазбаўлены ансамблевасці. У ім не адчуваецца гораўскай нянавісці да «апошніх» людзей старога свету, адсутнічае светлая мара пісьменніка аб чалавечым шчасці, аб справядлівым, чыстым жыцці, вольным ад буржуазнай хлусні і апуханства.

Не вызначаецца ансамблевасцю і спектакль «За двама залцамі» М. Старыцкага (рэжысёр В. Доўнаў).

Праўда, прычыны слабага ансамбля ў кожным спектаклі розныя. Калі ў «Апошніх» гэта з'яўляецца вынікам абываваітасці рэжысёра да гораўскай філасофіі, дык тут прычына ў не велькі ўдалым выбары асаы камедыі. Нама аснай рэвалюцыяна-дэмакратычнай ідэі ў п'есе «За двама залцамі», дзе аўтар падае толькі жагравыя замалёўкі мяшчанскага быту.

Імкнучыся сатырычна завастрыць вобраз камедыі (М. Пурбакоў — цырульнік Свірыд, П. Ротэр — Проня і ішчы), актывісты страцілі пацудзі меры і пачалі пераіграваць, захапіліся камікаваннем. Мастацкая сатыра набыла рысы лёгкага, бяскрыўднага фара. У спектаклі няма адзіства стылю, ірката ўраўнаважана каларыту. Поруч з прасталінейным гэтаўскам (П. Ротэр) ёсць і зусім бытавыя тыпы (Галі — Р. Сакалова, Еўдэяка Піліпаўна — О. Несцяравіч, крамыні Сірко — В. Окалаў).

Есць тут цікавыя сцэны, некаторыя актывісткі ўдучы (Хімка — В. Суднікава), але гэтым трыма знаходзі губляюцца ў спектаклі, пазбаўленым моцнага мастацкага ансамбля.

У тым, што спектаклі ішых рэжысёраў менш удалы, чым работы В. Шутава, вааана не толькі іх, але і працы галоўнага рэжысёра В. Шутава, які яшчэ не актывістаў у поўнай меры абваўкаў мастацкага іраўніка тэатра.

У напружанай працы калектыва асабіліва ўвага павіна быць адана рэпертуару, рабаце над стварэннем ансамблевых спектакляў, бо ансамбль — асноўна ўмова сцэнічнага майстэрства.

М. МІХАЙЛАУ,
(Наш спец. кар.)

Старадарожская раённая бібліятэка стварыла ў калгасах і па прадпрыемствах раёна 25 бібліятэк-перасовак. За добрую арганізацыю абслугоўвання чытачоў бібліятэка трымае Пераходны Чырвоны сцяг Галоўнага ўпраўлення культурных устаноў Міністэрства культуры БССР — БРК профзаова работнікаў культуры.

На здымку: загадчына бібліятэкі В. А. Крупоўская і загадчык перасоўнага фонда Я. М. Раўтовіч падбіраюць кнігі для бібліятэк-перасовак.

Фото В. Лунейкі.
(Фотэхроніка БЕЛТА).

Невадомыя рукапісы Янкі Купалы

Прэзідыум Акадэміі навук УССР у знак дружнай украінскіх і беларускіх вучоных перадаў музею Янкі Купалы рукапісы 46 вершаў народнага паэта Беларусі. Рукапісы гэтыя захоўваліся ў фондах рукапіснага аддзела Дзяржаўнай публічнай бібліятэкі Акадэміі навук УССР. Апрача гэтага, перададзены два вершы Я. Купалы, перапісаныя на машыны.

Сярод атрыманых рукапісаў Янкі Купалы — аўтаграфы вершаў «Рунь», «Першы снег», «Паўстаў народ», «У купальскую ноч», «Песня мая», «Над Нёманам» і ішчы, асабныя чарнавыя накіды з пэмы «Безнаўзнае» і рукапіс верша «Бульбу садзім», які раней не друкаваўся.

Як відна па зместу і характару верша, ішчы ўяўляецца, наўзна, адным з раздзелаў пэмы «Я і я».

Эпідэзіяныя рукапісы Янкі Купалы ўяўляюць значную цікавасць. Яны падрхтоўваюцца да экспаніравання ў музеі.

Савецкая драматургія аб калгаснай вёсцы

У Маладзечанскай вобласці разгарнулася падрхтоўка драматычных калектываў хат-чытальняў, сельскіх клубуў, сельскіх і раённых дамоў культуры да ўдзелу ў абласным драматычным фестывалі, які адбудзецца ў сакавіку — красавіку г. г. на тэму «Савецкая драматургія аб калгаснай вёсцы».

На працягу сакавіка па ўсіх раёнах праходзіць гарадскія і раёныя драматычныя фестывалі, якія з'яўляюцца стимулам да арганізацыі новых драматычных калектываў.

На раённых драматычных фестывалах будучы паказаны гэтыя п'есы, як «Каліныны рай», «Пялюць жаваранкі», «Вяселле з пасагам», «Хто смецца апошні», «Паўлінка», «Выбывайце, калі ласка!» і ішчы.

О. ДЫГАЙЛА.

Анатоль АСТРЭЙКА

Лірыка

Моладзь едзе...

Вось цягнік да адходу гатовы.
Поціск рук і — бывай, і — пішы.
Развіталыня цёплым словам,
Лёгі сум па сабрах на душы.

Хто не будзе, скажы, ўсхваляваным,
Пакідаючы родны парог,
Перад тым — невадомым, нязіаным,
Перад новаю далаю дарог?

— Едзе, едзе! — грукочуць вагоны.
— Едзе, едзе! — гудзе паравоз.
Толькі хлопец адзін засмучоны
Да вагонае шыбы прырос.

То не смутак і то не трывога,
Боль душы ўстрашнуў аж да дна.
«Хай-бы лепш не сказала нічога,
Хай-бы нават сслухіла яна.

А то-ж так абяцала сардэчна,
І пуцьку ў райкоме ўзяла.
А прышлося — хваліцца і нечым,
Развітацца і то не прышла.

Цяжка нават самому прызнацца,
Што ў палоне ён крыўды сваёй.
Ды не лёгка з каханнем расставіцца,
Ен-жа веруў сардэчна так ёй.

Ен напіша, пра ўсё ён раскажа,
Нельга-ж гэткага ёй дараваць!
Ну, а сэрца, ці сэрцу закажаш,
Што зрабіць — ці забыць, ці кахаць.

Але тут расчынілі дзверы,
І адскочыў хлопец ад аіна.
Ці-ж уласным вачам не паверыцца:
Ля ўвахоу стаыла яна.

— Леда прайшла праз натоўп на вакзале,
Не дабегла ў вагон свой ніяк,
А ты што — сумняваўся? — сказала —
І падамуў надобра? Дзівака!

Смех і гоман узняўся ў вагоне,
Моладзь едзе ў Сібір, на Алтай,
Загулялі, апаел гармоні
Пра няскожаны казачны край.

Няпраўда, што сэрца старэе

Няпраўда, што сэрца старэе,
Што б'ецца нягэтак штогод,
Што ў сталасці нашай пішае
Надзею і думак палёт.

Са сталасцю болей жадааньяў,
Высокіх, акрэсленых мэт.
У поўдзень і сонцава ззяанне
Спякотней, звычайна, як раннем,
І лашчыць, і пешчыць сусвет.

Не ведае сэрца знямогі,
Пакулу зно б'ецца ў грудзях,
І кляччэ, і кляччэ дарогі
Туды, дзе жыццё і трывогі,
Да сонца, ў няпродзены шлях.

І хоць галава ўжо сівеа,
Кладуцца маршчынкы на твар,
А сэрца ўсё больш палымнае,
А ў сэрцы ўсё болей надзеяў,
Усё болей жадааньяў і мар.

Свеціць месяц

Выплыву месяц, выплыву ясны
З-за высокае гары,
Каб садам свяціць, не гасінуць
Аж да ранішняй зары.

Не садам свяціць, — пшаніцы
Ззяць у пацерках расы,
Каб змаглі нагаварыцца
Між сабою каласы.

Не пшаніцы, — мабй мілай
Свеціць месяц уначы,
Каб яна не заблудзіла,
На спатканне ідучы.

Свеціць месяц, ясна свеціць,
Мы пад пёсамі салаўя
Утрапі не спіні на свеце —
Месяц, любая і я.

О. КУЛЯШОВА.

3 канцэртмы — у калгасы

Павялічылася вездзе калектываў мастацкай самадзейнасці Гомелья з канцэртмы і спектаклямі ў калгасы вобласці. Так, напрыклад, калектыв мастацкай самадзейнасці піваварнага завада двохчы выязджаў з канцэртмай праграмай у калгасы імя Ракасоўскага Жўраўніцкага раёна, клуб Аблпромовета даў чатыры канцэртмы ў Церахоўскім і Буда-Кашалёўскім раёнах, Палац культуры даў канцэрт у калгасе «Чырвоны Кастрычнік» Церахоўскага раёна, а тасмама абслужуў некалькі лінейных пунктаў. Тэатральны калектыв шкловада паказваў у падшэфным калгасе імя Сталіна спектакль «Вяселле з пасагам», а тэатральны калектыв Палаца культуры імя Леніна выступіў перад глядачамі са спектаклем «Глыбокія карнін». Выязджалі з канцэртмай праграмай у падшэфныя калгасы і калектывы завада «Гомельскай машынавада, фанера-папалакавага камбіната, педінстытута і ішчы.

г. Гомель.

Музычны лекторы

У Беларускай сельскагаспадарчай акадэміі арганізаваны рад мастацкіх гурткоў, часта наладжваюцца выстаўкі твораў мастакоў, літаратурных твораў, праводзяцца лекцыі. Так, за апошні час быў прагчытаным шкы лекцый аб творах мастацтва. А. Сталар — супрацоўнік Эрмітажа, кандыдат гістарычных навук — пазнаёміў студэнтаў і навуковых супрацоўнікаў з творамі Рэпіна, Сурыкава, Леанарда да Вінчы, расказаў аб іх жыццёвым і творчым шляху. Ен прагчытаў тасмама некалькі лекцый аб Дзяржаўным Эрмітажы, расказаў пра яго гісторыю, пазнаёміў з многімі экспанатамі гэтай скарбніцы рускага і нацыянальнага мастацтва. Лекцыі суправаджаліся паказам рэпрадукцый карцін пры дапамозе дыяпаштываў.

Цяпер пры Акадэміі працуе лекторы музычнай культуры. У гэтым семестры для слухачоў будзе прагчытана 16 лекцый-канцэртаў. Вількую заікаваўнасць выклікалі лекцыі-канцэртмы: «Музычнае мастацтва і яго роля ў грамадскім жыцці», «Як служыць і разумець музыку», «М. І. Глінка».

Г. БАЛЮНОУ,
старшыня культмавыя камісіі
прафкома Беларускай дзяржаўнай сельскагаспадарчай акадэміі.

Намедыя і камедыйнасць

Кожны раз, як толькі з'яўляецца новае савецкае п'есе, я з прагнасцю прагчытавае, шукаючы для сёбе цікавую ролю і, як правіла, нават у самых талеватых п'есах, сярод мнотіх пудоўных ролей, даўно не сустракаю такой, якая-б цалкам задавола мяне — камедыйнага актывіста.

Больш 30-ці год я іграю на сцэне. Смех, вясельсць, бадэрае ажыўленне пакуе ў тэатры, кааі глядач сустрапаецца з любімымі камедыійнымі персанажамі нашай вясці. Можна яны не заўсёды дасканальны ў маім выкананні, але я іграю іх з захапленнем. У такіх ролях я адчуваю сёбе ў сапраўднай артывістчнай стыхіі. Ад гэтага мне вальней дыхацца на сцэне, я адчуваю сёбе больш проста і, што самае галоўнае, карысным для той вялікай справы, якой прысвядіў сваё жыццё.

І радаа мне, камедыйнаму актывісту, і за смех, які не змаўкае ў глядзельнай зале, і за людзей, якія я прышоў сваёй іграй мінулы адзачынку і вясельсці, і за маю актывістскую працу, што ўваходзіць у агульны творчы латок народнага жыцця.

У апошні час мне часта даводзіцца іграць Мопсаў у камедыі Макайска «Выбацайце, калі ласка!» і некаторыя другія сатырычныя вобразы. На гэтых спектаклях я ішчэ больш адчуваю грамадскую карыснасць сваёй прафесіі і яе камедыйнай накіраванасці.

Тав. Г. М. Маленкоў на XIX з'ездзе партыі заклікаў: «...бітваць парокі, недахопы, хвараніа з'явы, якія маюць папхроніць ў грамадстве, раскрываць у стапоўных мастацкіх вобразах людзей новага тыпу па ўсім характэре іх чалавечай годнасці і тым самым садейнічаць выхаванню ў людях нашага грамадства характэраў, навываў, прывычак, свабодных ад яваў і паракі, параджаных капіталізмам».

На заклік партыі да актывізацыі творчасці ў першую чаргу павіны адгавуцца нашы драматургі, якія пакуць яшчэ

★
А. ІЛЬІНСКІ,
народны актывіст СССР

★

вельмі нясема падыхоўваць да стварэння не толькі сатыры, але і прастай, не прэтэндуючай на мнотае, вядомай камедыі. Праўда, за апошні час з'яваіся вялікая колькасць так званых «выкравальных» п'есаў, дзе абавязкова прысутнічае адзаны работнік, які разлажывае, яго жонка з абмежаванымі разуמוўмі здольнасцамі, дранна выхаваны сын ці дачка. Колькасць такіх п'есаў перайшла проста ў супрацьлеглы іх якасць, што скажае нашоў савецкую рэааіааа і паказвае яе, я сказаў-бы, у крывым лустэрку абывацельскай алавісці. У такіх п'есах прымера іграць, і, думам, што не менш прымера іх глядачы. І не аб іх марым мы, камедыійны актывісты. Нам хонацца іграць, а глядачам бацьчы не толькі сатырычныя вобразы, якія выкраванаць, бігуюць, зыштажаюць смехам, але і стапоўных савецкіх людзей, якія трапілі ў смежнае становішча, якім уласцівы смежныя, але не шводныя рысы характэра.

Часта чуваюцца галасы: ці можа добры стапоўны герой стаць камедыійным персанажам, трапіць у смежныя і нават неадрачнае становішча і не губляць сваёй чалавечай прынабаісці, быць павучальным для глядача, несіці «разумны» смех? Думаецца, што і ў жыцці і на сцэне гэта магчыма. Савецкі чалавек — гэта перш за ўсё чалавек і «ішчы чалавечое годнае не чукожа». Гэа аб ішчы смежныя бакі яго характэра і паводзіны не змяняюць вартасці, а наадварот, яшчэ больш падкрэслываюць стапоўнае чалавечыя якасці. Тут да прыкладу можна прыгадаць вобразы Несцяракі, Пытэяваната і некаторыя ішчы. Думаецца, што бытавая і лі-

рычная камедыя павіны больш актывістаў праіааааца на сцэну, аааавальваючы законную прагнасць да яе глядача.

Такая камедыя выконвае яшчэ адну грамадска-карысную функцыю. Аб ёй часам сарамліва маўчаць, але яна ўсё-ж існуе. Гутарка ідзе пра адначынак і забавы савецкіх людзей. А хіба велькі жыццерадасны спектакль не лепшы сродак для гэтай мэты? Хіба ад яго людзі не становіцца аажыўленымі, узрашанымі, выходзяць да тэатра? Прыгледзьцеся, прыслухайцеся да тэатральнага раз'яду і вы пераканаетесь ў справядлівасці маіх слоў. Дык чаму, хто і калі забараніў драматургам пісаць вясельныя п'есы, а нашым тэатрам ставіць іх? Думаецца, што ёсць тым-ж самастрахоўшчыкі ў мастацтве, якія ўсёды бацьчы праўдэнне «бездэійнасці», разуמוўны пад ідэйніа сухое, абстрактнае, начытніцкае.

На жаль, нашы беларускія камедыіграфы па гэтай і ішчы прычынах не заўсёды ўлічваюць запатрабаанні народа, які дагачацца камедыійных твораў, і пераключваюць сваю творчасць на другі жанр, яе не сказаў-бы больш «нудны», а проста такі, які не адпавядае характэру іх талентаў.

Доўгія гады маўчаць В. Шкваркін, Б. Фін, А. Файко, Н. Эрдыман. Драматург В.

Без адбору

Р. ШКРАБА

Чатыры гады таму назад быў выдадзены першы зборнік твораў маладых пісьменнікаў нашай рэспублікі пад назвай «На сонечных сцяжках». У 1952 годзе чытачы атрымалі другую кніжку гэтага выдання і зусім нядаўна — вышла трэцяя.

Каля мержаваца на першым выпуску «На сонечных сцяжках», у яго выдаўчу былі даволі ясныя, акрэсленыя прычыны. Лічылася, што кніжка будзе не проста зборнікам твораў маладых, а з'явіцца для іх спецабітай творчай лабараторыяй. З гэтай мэтай была створана рэдакцыйная калегія з вопытных пісьменнікаў, галоўным чынам супрацоўнікаў кабінета маладога аўтара пры Саюзе пісьменнікаў БССР.

Аднак здарылася чамусьці так, што з часам гэтыя прычыны забываліся. З другой кніжкі знікла рэдакцыя, а ў трэцяй не месца занялі прозішчы складальнікі, быццам гутарка ідзе аб складанні кнігі з гэтых твораў сталых пісьменнікаў. Між тым, дастаткова панадзіцца з вершамі і апавяданнямі, змешчанымі ў апошнім зборніку «На сонечных сцяжках», каб пераканацца, што дапрацоўваць там ёсць што. Мы, зразумела, не схіляем думаць, што пісьменнікі А. Есакоў, А. Рыльцо і Т. Хадкевіч, якія выставілі свае прозвішчы ў гэтай складальніцы на трэцім выпуску кнігі, не аказвалі творчай дапамогі яе аўтарам. Аднак факт застаецца фактам: на мастацка-вытворчай тэрыторыі трэціх кніжкі ў многіх выпадках значна ніжэй за творы, надрукаваныя ў першай, у асобных творах засталіся няпраўдлівымі выдочкамі прагнасці стылю і моўнага хіба. Усё гэта здарылася таму, што складальнікі паставілі непатрабавальна за выдання кнігі.

У новым выпуску «На сонечных сцяжках» надрукаваны творы дваццаці дзесяці аўтараў. Факт гэты надвычай радасны: пісьменніцкая арганізацыя нашай рэспублікі мае вялікі рэзерв для пашырэння сваіх радзей.

Многія вершы, змешчаныя ў кнізе, сведчаць аб беспрэжываным узросту аўтараў. Чытачы, якія прыклялі сусветны творы маладых аўтараў П. Макаля, У. Ільіна, М. Смаргонь, Н. Галеіч, Х. Жыжэ, не праміне выпадку панадзіцца ў гэтых творах, надрукаванымі ў кнізе «На сонечных сцяжках». Праўда, тут яно чакла расчараванне. Амаля ўсе гэтыя творы названы аўтарамі ён ужо чытаў, бо яны друкаваліся ў газетах і часопісах некалькі год таму назад. У той-жа час, у кнізе амаля няма новых вершаў, напісаных за апошні год.

Складальнікі зборніка паступілі напярэй, калі сталі на шлях натуральнага аўтарам, які лічыць, што ў часопісе або ў газеце сорамна друкаваць слабыя творы, а ў спецыяльным выданні для маладых можна. Некалькі год таму назад Х. Жыжэ парадаваў чытачоў свежымі вершамі пра будні воінаў Савецкай Арміі. Замест таго, каб замацаваць на заваяваных вышынях, малады паэт пачаў магчымым выступіць у зборніку «На сонечных сцяжках» з такімі рытарычнымі, пабуйленымі паэтычнымі змешчэннямі, як «Мы мір мацеем» і «Наша света». Зрадажываючы сваю добрую густу, аўтар пачынае карыстацца сухой новай газетнай інфармацыяй, штампаванымі трафарэтнымі выразамі. Асабліва слабы верш, прысвечаны Першамай. Акрамя таго, што ў ім адсутнічае сапраўды паэтычны нафар, аўтар часамі ўстапае ў супярэчнасці з самымі элементарнымі законамі логікі. Х. Жыжэ піша, што наша света «у турбінах новых ГЭС бурліць працавіта ўспэшной вадой» (што Першамай «вагонных воляў перабарам на чыгуначна гарызанце вавінеў»). Але што агучыла мае падобны набор слоў у сапраўднай мастацкай творчасці!

Адсутнасць пошукаў уласнага вырашэння тэмы, імкненне пісаць па гэтых літаратурных узорам многа шкодзіць вершам М. Арочы. Яўна літаратурнага паходжання яго вершы «Камбайніёр наш сінявокі» і «У дуброве». Характэрна дэталю: на 61 стар. М. Смаргонь напісана: «Сінявокі дзівіцца — аграном калясна напі», на 235 стар. чытаем у вершам М. Арочы: «Сінявокі дзівіцца — камбайніёр наш мадады». Справа тут не ў тым, хто ў каго амаляваць. Мы не абіраем прышываць аўтарства гэтага верша М. Смаргонь, бо літаратурны птам таму і называецца штампам, што ён не мае аўтарства. Абоўна аўтары запавячылі яго ў адной крыніцы, імя якой — літаратурна.

Вельмі няроўныя вершы А. Ставера, Д. Сасева і У. Ільіна. А між тым, пры падрыхтоўцы зборніка была магчыма пры адрозненні кожны з названых аўтараў прадстаўлены цэлым вершаваным вішамі. Было-б больш карысна для У. Ільіна, каб ён амаляваў, што побач з вершам «Атні», які таксама не паабудзены недахопаў, але каштоўны для аўтара як сярба па-своёму вырашэнне тэмы, не вярта друкаваць афарыманую інфармацыю «Ворына», у якой наведзена, што па імя, узаранай вясной, улетку замуціць буйная шпіндзі, ошвэці колае важкі, залаты». Трэба было папярэдзіць Д. Сасева ад небяспекі, якая яго спасцерагае. Малады аўтар імкненне пісаць вобразна амаляваць па-своёму — як умненне зашыфравана самую звычайную думку. Адсюль многаслоўнасць у яго вершах, адсутнасць стройнага разгортвання апавядання. Замест таго, каб сказаць: сонца зайшло, Д. Сасев піша: «скацілася па небасхілу увечар аліштэе кола». Як гэта нагадвае вясняныя яшчэ Пушкіным выразы амаляваць «жудорава слога», якія амаляе та-

то, каб амаляць: рэаніма — пісаць: «леды першыя промі ўсхаджычага сонца амаляваць ўсходнімі краі блакітнага неб...».

Некалькі аўтараў пра байкі, надрукаваныя ў зборніку. З твораў гэтага складання і вельмі ўдачнага па сваёй дзейснай сіле жанра выступілі два аўтары — М. Серыпка і В. Маеўскі. І хоць у кнізе змешчана сем баяк, сярэд іх няма ні адной, якую захацелас-б вывучыць, якая запаміналася-б хоць-бы адной аркай сатырычнай дэталю, метафарычнасцю мовы, сваёй выкрывальнай сілай. А без гэтага байка ператвараецца ў даволі пасрэдны верш, у якім згодна традыцыі дзейнічаюць звыры, лютуны або якія-небудзь іншыя жывёлы, у якой апавяданне часцей за ўсё выдзелена ў дыялагічнай форме і ў канцы, як абавязковы атрыбут, дадаецца мараль.

Як важна для літаратара вывучаць жыццё, імянуцца асвятляць яго глыбінныя прычыны, а не занатоўваць толькі тое, што само кідаецца ў вочы, сведчыць п'еса І. Гатальскай «Шчасце пераступае парог».

Радасна перш за ўсё тое, што малады драматург не паябалася паспрабаваць свае сілы на вырашэнні тэмы, якая амаля не амалялася нашай драматургіяй. І. Гатальска сродкамі самага складанага жанра — драматургіі паказвае працэсы, якія адбываліся ў першыя гады пасля вайны ў асобных абласцях рэспублікі. У аснове твора — востры драматургічны канфлікт, які разгортваецца вакол арганізацыі калгаса паміж вясковымі актывістамі — з аднаго боку і кулакамі на чале з жэнцаком — з другога. Аўтар не дрына на валадзе дэталю, адчувае спру. Прыведзем адзін прыклад, які сведчыць пра ўменне маладога драматурга знаходзіць вобразы з глыбокім падставам. Вось гэды разабраў і чысціць рэваліер. Побач на стаде ляжыць крыж. Нешта амаля ў баране, і ён націскае на яго крыжам. Гэта рэмарка, але як яна многа азначае для раскрыцця вобраза ксінтэа, яго ацід-най натуры.

Натуральна, што, выступаючы ўпершыню з драматургічным творам, аўтару не ўдалося стварыць дасканалую па ўсёх адносінах п'есу. Лішнім здаецца прысутнасць у ёй старшын сельсавета і настаўніка, таму што яны выдзяляюцца твораў іх не раскрываюцца. Наогул, творы амаля, што становіцца вобразам атрымалася непараўнальна слабымшым. Няроўна напісана п'еса і ў сёне напружанаці дэяння. Калі спачатку сюжэт разгортваецца даволі імкліва, дык усе шоста карціна атрымалася ілюстрацыйнай, яна толькі служыць статычным камента-рыем да надзей, якія адбываюцца за сцэнай.

Усе гэтыя недахопы, часам нават даволі істотныя, не перашкаджаюць бачыць у асобе аўтара п'есы «Шчасце пераступае парог» чалавека, непаабудзенага драматургічнага талента.

Асабліва не пашанцавала ў трэціх кніжках «На сонечных сцяжках» аўтарам, якія спрабуюць свае сілы ў жанры апавядання. Амаля ўсе яны, як тры, што ўпершыню выступаюць у друку, так і тыя, што ўжо вядомы чытачу, прадстаўлены ў кнізе слабымі творами.

І тут оной даводзіцца гаварыць аб тым, з чаго мы пачалі разглядаць вершы: складальнікі кнігі непатрабавальна паставіліся да адбору твораў. Невадом, чаму «У мірных дні» П. Васілеўскага і «Разумны чалавек» В. Дайлідзі наогул названы апавяданнямі. Гэта — ачытанні асцяжкі амаляваць, чаравыя навіды ў блаконе. Аўтары яўна паспыхаліся панадзіць чытача са сваімі незакончанымі сярмі творами.

Між іншым, дамоўца, што не толькі яны ў гэтым вінаваты. Самому аўтару не заўсёды ўдаецца крытычна панадзіцца на сваю працу. Добры густ выпрацоўваецца не адразу. Акрамя таго, малады аўтар мае права прашанаваць свой твор у друку, а тыя, ад каго амаляецца яго лёс, абавязаны орабціць усе, каб яго можна было друкаваць (зразумела, калі твор гэтага за-слугоўвае). Гутарка ідзе не аб тым, каб «дзісваць» за аўтара або вадзіць яго рукой па паперы. Складальнікі кнігі абавязаны былі параіць В. Дайлідзі адкінуць у сваім творы другараднаы дэталі і сярны, умяціць правільна сіндэны маладым аўтарам канфлікт паміж камбайніёрамі, які ў апавяданні вырашаецца прастайшым. Гэта дад-б магчымасць аўтару больш выразна намаляваць вобразы сваіх герояў, стварыць іх характары.

Больш сур'ёзнай крытыкі аслугоўвае апавяданне І. Васілеўска «Брыўда Сцяпана Дароні». Аўтар хоць і параўнальна нядаўна пачаў друкавацца, але яго ўжо неглы называць найчым у літаратуры. Імя імя даволі часта з'яўляецца на старонках літаратурна-мастацкіх часопісаў.

Не одалоўшы аспэцыі жыццёвага канфлікта, пісьменнік падняў яго лантугом выпадковасцей і непараўненняў. Прычым гэтыя непараўненні і выпадковасці настолькі непараўнальныя, што героі пачынаюць нагадваць дзівакоў, а іх учынкі трапяць цвярозы сэнс.

Што-ж адбываецца ў апавяданні? Галоўны кандуктар таварнага поезда Сцяпан Дарона па дарозе ў кандуктарскі стройнага разгортвання апавядання. Замест таго, каб сказаць: сонца зайшло, Д. Сасев піша: «скацілася па небасхілу увечар аліштэе кола». Як гэта нагадвае вясняныя яшчэ Пушкіным выразы амаляваць «жудорава слога», якія амаляе та-

то, што ўчора ён, Сцяпан Дарона, папярэдзі аварыю таварнага састава. Але далей адбываецца неспадзяванае: замест ганаровага даручання героі атрымлівае вымову з папярэджаннем. Прычым у якасці абгрунтавання сваёй адміністрацыйнай меры начальнік выступае даволі дзіўны довад: «дзе, у якой інструкцыі гаворыцца, што за станам пуці павінен назіраць кандуктар». І хоць сабры Дароні даволь гэтаму ўчынку начальніка даволі выра-снова характарыстыку, называючы яго непараўненням, пісьменнік прымушае сваёго героя пакутыць ад сумненняў. «Можа і сапраўды зрабіў я памылку, што сатры-маў поезд?». Разгублены і самотны, пакідае Дарона кабінет начальніка. Далей адбываецца новая выпадковасць. Каб не рабіць круку, кандуктару трэба было пад-лезці пад састав, што адраўляўся ў Сталінград. Нецкана ён заўважыў папшо-джанне вості вагона, але папярэдзіць было поезд: поезд крануўся. Здавалася-б, няма нічога прасцей, як паведаміць аб заўважаным пашкоджанні па тэлефону на сусед-нюю станцыю. Інакш дзейнічае героі І. Васілеўска. Аўтару яшчэ мала тых прыгод, якія адарыліся з юнаком са адзін дзень. Ён прымушае яго гнацца за зпало-на на скорым поезде. Прычым гэтае ра-шэнне выслае ў Дароні пры даволі дзіў-ных абставінах. Нясяя праборкі ў началь-ніка рэзерва, кандуктар вырашыў паехаць на аўтобусе за торад палавіць рыбу, каб хоць крыху забіцца пра непрыемнасці. Але дазям слова аўтару: «На скрыва-заванні вуліці, паварочваючы ўправа, аўтобус нецкана падскочыў на калдобіне і нахі-ліўся так, што Сцяпана адкінула да сцені. І тады раптам яму одалося, што ён не ў аўтобусе, а ў вагоне поезда, які на поўным хадзе нецкана сшышоў з рэек і ля-ціць над адхон... Шафёр, напалоханы вы-глядом і голасам Сцяпана, рэзка затарма-зіў».

Дарона доўга гнаўся за сталінградскім саставам, пакуль нарэшце не зразумеў вельмі прастай істоты: поезд, які ідзе па залейнай вуліцы, не дагоніць не толькі на скорым, але і на жуўр'ерскім. Абарышны і стомлены, ён вырашае спыніць ва-гон і олазіць са скората поезда на ад-ной са станцыі. Па дзіўнаму спалучэнню абставін, гэта была якая тая стаянка, на запасным пуці якой стаяў адчуплены той самы папшоджаны вагон, за якім ён гнаўся. Са спалоўным сумненнем героі вяртаецца дадому. І тут раптам высвят-ляецца, што вымова была вынесена бес-падетуна і начальнік аддзялення скаса-ваў яе.

Такім чынам, чытач оной адкідаецца на зыходныя папціны. Стварэнца ўражан-не, што яго вадзілі за нос. Усе апавядан-не ішло, як казубы, на халастым хадзе.

Дзіўна, чаму якраз гэтае апавяданне, адно з самых горшых у маладога пісьме-ніка, трапіла на вочы складальнікам збор-ніка.

Леш у сёне абгрунтаванасці ўчынк-аў герояў, ісіхалогічнай распрацоўкі характараў напісана другое апавядан-не І. Васілеўска — «Трое». Іго псуе толькі схематычнасць канцоўкі: героі, якія пачу-снова правільна вядзеныя поезда, што па-гражала аварыяй, вельмі хутка і лёгка, без роздумяў і хваляванняў, перавыхоў-ваецца.

Не трэба даводзіць, якая адкідаецца кладаецца на рэдактара кнігі маладых аў-тараў. Можна толькі згадаваць аб той працы, што праарбіў рэдактар кніж-кі «На сонечных сцяжках» М. Клімовіч, які многа аддае ўвагі творчасці маладых. Аднак на гэты раз пры рэдагаванні кнігі не заўсёды была праўдзена належная па-трабавальнасць.

Можна і трэба было сказаць аўтару апавядання «У мірных дні» П. Васілеў-скаму, што неглы пісаць пра чалавека, які страціў орок на фронт: «Вочы яго блішчалі ў месячным святле дзума ка-пючыма каманіямі». За гэтай «прыга-жывае» не дзяка заўважыць, які аўтар одалоўвае добры густ. Акрамя таго, ма-жна сказаць «смага каменіямі» і неглы скаваць «дзума каменіямі», бо гэта неісішчэна. Рэдактар кнігі мог-бы пана-рэдзіць аўтара апавядання «Новае мес-ца» В. Шчырка ад захваллення літаратур-нымі штампамі. Замест таго, каб па-своёму паказваць перажыванні героя, яго варадзец або гора, аўтар карыстаецца тра-фарэтнымі выразамі, накітат: «...кроп-ля гурчыць ўвала на сэрца» або «...кро-пльня ўдзячннасці падаіцца да тора». У гэтага-ж аўтара чытаем: «Не стала той святочнай урачыскасці, што так адва-дала назанольнай раныцы»; «Ад былой націгнутасці не одалося і следу». Неглы было не вярнуць увагі на неісішчэ-насць страды ў вершы У. Ільіна «Рэпартаж Фучыка»:

Не, такія не памруць ніколі,
А ў басмерце шлях прабыць сабе,
І народ, што гнецца ў нядолі,
Будзе каліжак к волі, к барышце...

Падобных хібаў можна было-б назваць сінчана больш. На жаль, гэта далёка не дробіць.

У савецкай літаратуры ёсць багатыя традыцыі па выхаванню пісьменніцкіх кадраў. Гэтыя традыцыі сведчаць, што са-праўдныя клопаты аб росце маладых та-лентаў не маюць нічога агульнага з непатра-бавальным ступеннем да іх творчасці. Там, дзе свядома закрываюць вочы на іўныя хібы, дзе клопаты аб творчым рос-це маладога аўтара надзяняюцца дроб-най аспэай, што не можа быць сапраўд-най размовы аб выхаванні добрага густу, аб выхаванні патрабавальнасці да сваёй творчасці.

Вечар дружбы

Споўнілася пяць год з дня падпісання Пагаднення аб эканамічным і культурным супрацоўніцтве паміж Савецкім Саюзам і Карэйскай Народна-Дэмакратычнай Рэспублікай. Беларуская Таварыства культурнай сувязі з заграўнай, Беларуска-караэйска-скі Совет прафесійных саюзаў і Рэспубліканскі Камітэт абароны міру 17 сакавіка арганізавалі вечар, прысвечаны гэтай змяняльнай даце.

Упрыгожаную дзяржаўнымі сцягамі БССР і Карэйскай Народна-Дэмакратычнай Рэспублікі актывую залу Мінскага педага-гічнага інстытута імя А. М. Горькага запоўнілі перадавікі вытворчасці, студэнты, прад-стаўнікі грамадскасці. На сцене — партрэ-ты Г. М. Маленкова і Кім Ір Сена.

Вечар адкрыў старшыня праўлення Бе-ларускага Таварыства культурнай сувязі з заграўнай Г. Н. Верасаў. Ён адзначыў, што паміж савецкім і карэйскім народамі існуе цеснае супрацоўніцтва. Прадстаўнікі Беларусі на міжнародных кангрэсах і эзе-дах выступаюць за свабоду і незалежнасць Карэі. Разам з усім савецкім народам бе-ларусы дапамагаюць карэйскаму народу залчыць раны, нанесеныя амерыканскім агрэсарамі. На адраджэнні Пхеньяна пра-нуюць і мінскія 25-тонныя самавалы.

Паміж брацкімі народамі развіваюцца культурныя сувязі. Як вялікае свята, су-стрэлі мінчане прыезд ансамбля песні і та-нца Карэйскай народнай арміі. Беларускія паэты прывіталі гераічнай Карэі свае творы. Вялікай папулярнасцю сярэд белару-скай чытачоў карыстаюцца пераклады тво-раў карэйскіх пісьменнікаў. Рабочыя і калгаснікі Беларусі вядуць актывую пе-рапіску з працоўнымі Карэі. Дружба белару-скага і карэйскага народаў мацнее з ко-жным годам.

З дакладам аб эканамічным і культурным супрацоўніцтве Савецкага Саюза і Карэй-скай Народна-Дэмакратычнай Рэспублікі выступіў віцэ-прэзідэнт Акадэміі навук БССР Б. В. Ерафееў.

У заключэнне быў паказаны новы кітай-скі дакументальны фільм аб барацьбе ка-раэйскага народа з амерыканскімі захопні-камі.

А. МАЛЬДЗІС.

Абмеркаванне п'есы В. Палескага

На пасяджэнні секцыі драматургаў Саю-за савецкіх пісьменнікаў БССР аб-меркавана камедыя «З таго свету» В. Па-лескага. З дакладам выступіў Ул. Няфёд.

П'еса паказвае сутыкненне двух светаў— савецкага і капіталістычнага, іх ідэалогіі, маралі і быту. Крытык спыніўся на недахо-пах, якія неабходна аўтару выправіць ў п'есе. Ён лічыць, што драматург павінен складова будаваць сюжэт, дамагачыся кампазіцыйнай зладжанасці, больш маты-ваваць учынкі герояў.

Я. Рамаювіч, А. Маўзон і К. Губаравіч адлілі аўтару пазбягаць ілюстрацыйнасці і «лабавых прыёмаў» у вырашэнні асобных сітуацый і вобразоў.

П. Глебка лічыць, што тэма сутык-нення людзей двух светаў павіна вы-рашацца ў драматычным плане. У нас ма-ла драм і гераічных характараў, а акцёры нават разумеюцца іграць гераічныя ролі. Ён лічыць, што псіхалагічныя сінны ў п'есе Палескага напісаны лепш за ка-медыйныя, таму трэба пераклачыць у дра-матычны план і ўсе астатнія карціны твора.

Некаторыя пісьменнікі (А. Кучар, М. Сад-ковіч і іншыя) выказалі незадавальненне тым, што п'еса, якая напісана тры гады та-му назад, да гэтага часу чамусьці не то-лькі не ўключана ў рэпертуар тэатраў, а на-ват з аўтарам ніхто не прауце.

У абмеркаванні п'есы таксама ўдзельні-чалі Ул. Стэльмах, М. Модэль, А. Есакоў і А. Макаёнак.

Секцыя рала тэатрам камедыю да паста-ноўкі пасля таго, як аўтар яе дапрауце.

На сходзе секцыі драматургаў быў вы-браны новы склад бюро секцыі, у які ўвай-шлі К. Крапіва, А. Макаёнак (старшыня), А. Есакоў (сакратар), В. Палескі і Ул. Ня-фёд.

На кніжнай паліцы

Дзяржаўнае выдавецтва БССР выпусціла наступныя кнігі:

- А. Стаховіч. Шырокія гарызонты. Рэдактар І. Гурскі, мастак Д. Навікоўскі. Тыраж 10.000 экз., цана 5 руб.
- А. Валоўін. Дзіцячы сад. Рэдактар Ул. Шахавен, мастак Л. Ран. Тыраж 30.000 экз., цана 1 руб. 10 кап.
- А. Гайдар. Выбраныя творы. Рэдактар Ул. Шахавен, мастак М. Бельскі. Тыраж 10.000 экз., цана 12 руб.
- Э. Агіцзев. Мой сабра. Рэдактар С. Міхальчук, мастак С. Раманаў. Тыраж 30.000 экз., цана 50 кап.
- Я. Брыль. Светлае ранне. Рэдактар С. Міхальчук, мастак А. Лушчык. Тыраж 40.000 экз., цана 2 руб. 50 кап.
- Д. Дэфо. «Рабінзон Крузо». Рэдактар В. Жыжэнка. Тыраж 75.000 экз., цана 6 руб. 10 кап.
- П. Пестрак. Сустрэнемся на барыкадах. Частка І. Рэдактар А. Кучар, мастак Д. Паракня. Тыраж 10.000 экз., цана 9 руб. 50 кап.
- М. Садавану. Выбраныя творы. Пера-клад Л. Салаўя. Рэдактар Н. Татур, мастак Л. Прагін. Тыраж 10.000 экз., цана 5 руб. 50 кап.
- Г. Ганейэр. У каракумскіх пясках. Пера-клад І. Есманя. Рэдактар С. Міхальчук. Тыраж 10.000 экз., цана 3 руб. 60 кап.

Больш клапаціцца аб калгасным глядачу

На пасяджэнні калегіі Міністэрства культуры БССР

Калегія Міністэрства культуры БССР абмеркавала пытанне аб мастацкім абслугоўванні калгаснікаў рэспублікі. З дакла-дам выступіў начальнік Галоўнага ўпраў-лення па справах мастацтва П. В. Лютаровіч.

На пасяджэнні высветлялася, што тэатры і канцэртныя арганізацыі рэспублікі, апрача тэатра імя Якуба Коласа, яшчэ рэдка гостяць на вёсцы. Пераважна большасць творчых калектываў выязджае са спектаклямі і канцэртамі толькі ў раёныя цэнтры. Тэатры оперы і балета (дырэктар Я. Лютаровіч), Руска дра-матычнага тэатра БССР (дырэктар А. Гап-ман) з недараваўнай бездакнанасцю паставіліся да гэтай важнейшай спра-вы.

Есць салісты оперы і балета, драматыч-ныя артысты, якія мала заняты ў рэпер-туары, а між тым кіраўнікі творчых уста-ноў не пасылаюць іх у канцэртны ў сель-скія клубы і дамы культуры.

Па-сапраўдному не ведаюць жыцця калгасяў, машына-трактарных стаячкі многія мастакі і кампазітары. І таку не дзіўна, што мала створана яркіх песень, омалячых жыццёвыя і скульптурныя кампазіцыі на гэтыя тэмы. Не арганіза-ваны перасоўныя выставы твораў прафес-ійнага і самадзейнага мастацтва.

Творчыя сувязі з хлабработамі і вяско-вай інтэлігенцыяй часта абмяжоўваюцца толькі наведваннем падшэфіных калгасаў. Выязняе спектаклі і канцэрты звычай-на даюцца без уліку асноўных выкапаў і ў нехайкім афармленні і тым са-мым аніжаецца іх якасць.

Універсітэт музычнай культуры, які арганізаваны філармоніяй, разлічаны год-кі на гарадскога слухача, гэтак-жа, як і канцэрты сімфанічнага аркестра, хоць до-бра вядома, што калгаснікі таксама пра-яўляюць выключную цікавасць да музыкі і хацелі-б панадзіцца з твораў класікаў і савецкіх кампазітараў. Удалы прыклад арганізацыі калгаснага філіяла Мінскай музычнай школы не скарыстаны кіраўні-камі дзюрых школ.

На вёсцы багата самадзейных калектываў. Але яны дрэнна забяспечаны адна-воўнымі п'есамі, новымі песнямі, інстру-ментальнымі творами і кваліфікаванымі кі-раўнікамі. Дапамагчы ім рэпертуарам і кансультацый — таксама абавязак тэатраў, вышэйшых і сярэдніх мастацкіх на-вучальных устаноў.

Было адзначана, што адной а прычыны недавальняючага мастацкага абслугоўва-ння вёскі з'яўляецца няўвага многіх аблас-ных і раённых аддзелаў культуры да гэ-тай справы, адсутнасць з іх боку дапа-могі дырэктарам тэатраў, філармоніі і Бе-ларускага тэатра ў арганізацыі гледача і па-дрыхтоўцы пашанцаў для выступленняў.

На пасяджэнні калегіі былі паставілены пытанні аб стварэнні перасоўнага дра-матычнага тэатра, аб стварэнні рэпертуар-ных бібліятэк пры мясцовых дамах куль-туры, аб адкрыцці спецыяльнай рэжысёр-скай аддзялення для самадзейных драма-тычных гуртоў пры тэатральным інста-туце і пашанцаў работы Магілёўскага і Гродзенскага культасветвучальніцтваў.

З прамовай па калегіі выступіў міністр культуры БССР Г. Н. Кіслаў.

У тэатрах рэспублікі

Дзяржаўны Руска драматычны тэатр БССР гэтымі днямі паказуў прэм'еру «Порт-Артур» І. Папова і А. Сцяпанаву ў пастаноўку галоўнага рэжысёра В. Федара-ва. Мастак — А. Грыгар'янц.

Галоўныя ролі выконваюць: адмірала Макарава — Г. Качатко, генерала Кандра-ценкі — С. Дубравін, Барэйкі — А. Кі-стаў, Званарова — Г. Накрасаў, Блакіна — Е. Палосін, Вары Белай — Ю. Гаўрыль-чанка, Стэсяя — І. Ража, Веры Аляксееў-

ны — А. Абуховіч, Фокіна — К. Кулакоў, Сахарова — І. Лакштанаў, Кірыла Владзі-міравіча — Е. Карнаухаў, Танакі — М. Со-кал, Ганімушова — В. Белякоў.